

Vlaanderen
is energie

Premies en leningen voor energiebesparing in Vlaanderen 2015

VLAAMS
ENERGIEAGENTSCHAP

www.energiesparen.be

Inleiding	3
1 Premies in bestaande woningen	5
1.1 Dakisolatie of zolderisolatie	6
1.2 Vloer- of kelderisolatie	10
1.3 Muurisolatie	10
1.3.1 Na-isolatie van een bestaande muur via de buitenzijde	10
1.3.2 Na-isolatie van een bestaande spouwmuur	10
1.3.3 Na-isolatie van een buitenmuur via de binnenzijde	11
1.4 Hoogrendementsbeglazing en drievoudige beglazing	12
1.5 Combinatiepremie voor gelijktijdige investering in muurisolatie en raamvervanging	13
1.6 Condensatieketel	14
1.7 Warmtepomp	15
1.8 Zonneboiler	18
1.9 Fotovoltaïsche zonnepanelen	20
2 Premies in nieuwbouwwoningen	22
2.1 Nieuwbouw met laag energiepeil	22
2.2 Korting onroerende voorheffing voor verlaagd E-peil	22
2.3 Zonneboiler of warmtepomp	22
3 Energielening	23
4 Andere premies en voordelen	27
4.1 Acties voor beschermde klanten	27
4.2 Energiescan	27
4.3 Premies van uw gemeente- of provinciebestuur	27
Bijlage 1: alfabetische lijst van de gemeenten en hun netbeheerder	28
Bijlage 2: aanvraagprocedure voor de premies van de netbeheerder	30
Bijlage 3: nuttige adressen en websites	31

C o l o f n

Verantwoordelijke uitgever: Luc Peeters, Administrateur-generaal, Vlaams Energieagentschap
 Samenstelling en redactie: Vlaams Energieagentschap
 Lay-out: Vlaams Energieagentschap
 Druk: Goekint Graphics
 Depotnummer: D/2014/3241/348
 Uitgave: januari 2015

De informatie over de belastingverminderingen in deze brochure is gebaseerd op het koninklijk besluit tot wijziging van het KB/WIB 92 inzake de belastingvermindering voor energiebesparende uitgaven, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 28 december 2002, met diverse latere wijzigingen. De integrale wettekst kunt u raadplegen op de website www.staatsblad.be.
 Als u vragen hebt over de specifieke toepassingsvoorwaarden van de premies, kunt u contact opnemen met uw belastingkantoor, uw netbeheerder of de betreffende overheid. De informatie in deze brochure is onder voorbehoud van wijzigingen.

Inleiding

De afgelopen jaren werden er in Vlaanderen al heel veel woningen geïsoleerd. Al 48 % voldoet aan alle prioriteiten van het Energierenovatieprogramma 2020. Dat betekent ook dat nog 52 % van de woningen niet aan alle doelstellingen voldoet. In deze woningen ontbreekt minstens 1 van de 3 prioritaire maatregelen: dakisolatie, dubbele of hoogrendementsbeglazing of een zuinige verwarmingsketel.

Nog volop premies in 2015 voor renovatie en nieuwbouw

Wie investeert in energiebesparing wordt in 2015 beloond met heel wat premies en een belastingvermindering (dakisolatie).

Die premies en belastingvermindering kunnen bovendien gecumuleerd worden. Het VEA probeert u met deze brochure wegwijs te maken in de tegemoetkomingen en hun voorwaarden.

Er is zowel een premiepakket voor de renovatie van woningen (vanaf bladzijde 5) als voor nieuwbouw (vanaf bladzijde 22).

Energielening

Via de lokale entiteiten die in 90 % van de Vlaamse gemeenten actief zijn, kunt u een energielening afsluiten (rentevoet max 2 %) om uw energiebesparende investeringen te financieren (zie vanaf bladzijde 23).

Meer info: www.energiesparen.be/energielening.

Premies en energieleningen opzoeken

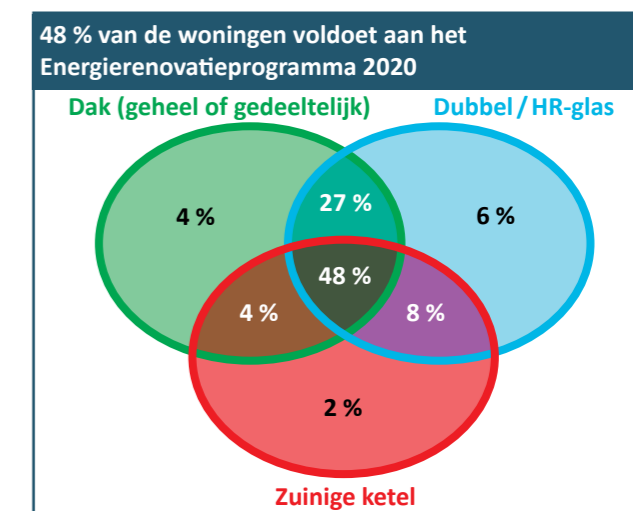
Via www.energiesparen.be/subsidies kunt u een overzicht bekomen van alle energieprijzen en energieleningen die in een bepaalde gemeente van toepassing zijn.

Wie geeft er premies?

In Vlaanderen kunt u via vijf kanalen premies en voordelen verkrijgen als u energiebesparende investeringen uitvoert.

- uw netbeheerder: Eandis of Infrax (uitgebreid premiepakket voor allerlei energiebesparende investeringen – bekijk de aanvraagprocedure voor u start met de werken: zie bijlage 2, bladzijde 30);
- de fiscus: belastingvermindering (dakisolatie);
- de Vlaamse overheid (renovatiepremie, verbeterings- en aanpassingspremie, korting onroerende voorheffing voor laag E-peil);
- uw gemeentebestuur (allerlei premies);
- uw provinciebestuur (beperkt premie-aanbod).

Bovendien kunt u de meeste premies cumuleren. Zo blijven de investeringskosten voor u beperkt.

Energiewinst berekenen

De meeste energiebesparende investeringen verdient u snel terug. Hoe snel u winst maakt, kunt u zelf eenvoudig berekenen op www.energiesparen.be/energiewinst, waarbij er rekening wordt gehouden met de talrijke energiepremies.

Doe de 4-punten isolatietest

Op www.energiesparen.be/4-punten-isolatietest kunt u het 'warmnestgehalte' van uw woning berekenen. Hoe goed is uw woning geïsoleerd en welke energiescore haalt uw woning?

Energierenovatieprogramma 2020 - Renovatiepact

Een energiezuinige woning voor iedere Vlaming in het jaar 2020. Dat is de ambitieuze doelstelling die de Vlaamse overheid heeft vooropgesteld in het Energierenovatieprogramma 2020. De Vlaamse overheid startte in 2006 met een urgentieprogramma om in bestaande woningen alle daken tegen 2020 geïsoleerd te krijgen, alle enkel glas te vervangen door hoogrendementsglas en verouderde verwarmingsketels te vervangen door verwarmingsketels met een hoog rendement. Het Energierenovatieprogramma 2020 begint haar vruchten af te werpen. Het aantal uitbetaalde premies voor energiebesparende investeringen steeg spectaculair, maar begint nu terug te vallen.

Al werd er dan een belangrijke vooruitgang geboekt, de af te leggen weg naar een energiezuinig Vlaams woningbestand is nog lang. Eind december 2014 engageerden een groot aantal stakeholders zich, samen met Vlaams minister van Energie Annemie Turtelboom, om zich actief in te zetten om tegen half 2015 een Renovatiepact af te sluiten.

Meer info: www.energiesparen.be/renovatiepact

Enkele begrippen over thermische isolatie

De belangrijkste ingreep om een energiezuinige woning te creëren, is thermische isolatie aanbrengen. Bij de isolatie is niet alleen de keuze van het materiaal belangrijk, maar ook een goede en nauwkeurige plaatsing om ontoelaatbare luchtlekken, temperatuurschommelingen en zogenaamde koudebruggen te vermijden.

U-waarde (de warmtedoorgangscoefficiënt van een constructiedeel zoals muur, dak, ...) geeft aan hoeveel warmte er per seconde en per vierkante meter verloren gaat als er tussen binnen en buiten een temperatuurverschil is van 1 °C. De U-waarde wordt uitgedrukt in W/m²K en wordt bepaald door de verschillende materiaallagen waaruit het constructiedeel bestaat en meer bepaald door het type en de dikte van het materiaal. Hoe lager de U-waarde van een constructiedeel, hoe minder warmte er verloren gaat.

R_d-waarde (de warmteweerstand) wordt uitgedrukt in m²K/W. Hoe groter die waarde, hoe beter de isolatielaag isoleert. De R_d-waarde kunt u berekenen door de dikte van het gekozen isolatiemateriaal (in meter) te delen door de λ-waarde. Bijvoorbeeld: plaatsing van 16 cm minerale wol (= 0,16 m) met een lambdawaarde van 0,035 W/m²K levert een R_d-waarde op van 4,57 (= 0,16/0,035).

λ-waarde (de lambdawaarde) geeft aan in welke mate het materiaal de warmte geleidt en wordt uitgedrukt in W/mK. Hoe lager de λ-waarde, hoe beter het materiaal isoleert en warmteverlies tegenhoudt.

De koudebrug of bouwknop is een plaats in het constructiedeel waar de thermische isolatie tussen binnen en buiten onderbroken is. Op de plaatsen waar de thermische isolatie niet doorloopt of het isolatiemateriaal niet op elkaar aansluit, gaat veel warmte verloren en dat geeft aanleiding tot oppervlaktecondensatie en schimmelvorming.

1 Premies in bestaande woningen

Premies via uw netbeheerder voor eindfacturen vanaf 1 januari 2015

premies van uw netbeheerder voor eindfacturen vanaf 1 januari 2015			
bestaande woningen, wooneenheden en woongebouwen	uitgevoerd door	premie	
isolatie	dakisolatie of zoldervloerisolatie	aannemer	6 euro/m ² (R _d -waarde minstens 3,5 m ² K/W)
			7 euro/m ² (R _d -waarde minstens 4,0 m ² K/W)
			8 euro/m ² (R _d -waarde minstens 4,5 m ² K/W)
		doe-het-zelf	3 euro/m ² (R _d -waarde minstens 3,5 m ² K/W)
			3,5 euro/m ² (R _d -waarde minstens 4,0 m ² K/W)
			4 euro/m ² (R _d -waarde minstens 4,5 m ² K/W)
	buitenmuurisolatie via de buitenzijde van een bestaande muur	aannemer	15 euro/m ² (R _d -waarde minstens 2,0 m ² K/W)
	na-isolatie van een bestaande spouwmuur	aannemer	6 euro/m ² (lambdawaarde maximaal 0,065 W/mK, volledige spouw gevuld, spouw minstens 50 mm, STS)
	vloerisolatie	aannemer	6 euro/m ² (R _d -waarde minstens 1,2 m ² K/W)
	hoogrendementsbeglazing ter vervanging van enkele beglazing	aannemer	12 euro/m ² (bij vervanging enkel glas, U-waarde maximaal 1,1 W/m ² K)
hoogrendementsbeglazing ter vervanging van enkele of dubbele beglazing	aannemer	15 euro/m ² (bij vervanging enkel of dubbelglas, U-waarde maximaal 0,8 W/m ² K)	
combipremie bij gelijktijdige investering in nieuwe ramen met hoogrendementsglas en muurisolatie	aannemer	bij vervanging enkel glas (inclusief raamwerk): 48 euro/m ² (U _g -waarde maximaal 1,1 W/m ² K, U _w -waarde maximaal 1,7 W/m ² K), maximaal 1680 euro. De premie voor muurisolatie blijft identiek als hierboven.	
		bij vervanging enkel of dubbel glas (inclusief raamwerk): 60 euro/m ² (U _g -waarde maximaal 0,8 W/m ² K, U _w -waarde maximaal 1,7 W/m ² K), maximaal 2100 euro. De premie voor muurisolatie blijft identiek als hierboven.	
verwarming	warmtepomp	aannemer	plaatsing nieuwe warmtepomp, maximaal 1700 euro
	condensatieketel voor beschermde klanten	aannemer	ter vervanging 800 euro
sanitair warm water	zonneboiler	aannemer	550 euro/m ² , maximaal 2750 euro, maximaal 50 % van de factuur

Een bestaande woning is een woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 01/01/2006, of indien later aangesloten, met een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning voor 01/01/2006.

Belastingvermindering voor dakisolatie

dakisolatie			
belastingvermindering	30 % van de dakisolatiewerken met een maximaal fiscaal voordeel van 2000 euro (3050 euro geïndexeerd voor inkomstenjaar 2015)	werken uitgevoerd door een aannemer	R _d -waarde van de dakisolatie is minstens 2,5 m ² K/W woning minstens 5 jaar in gebruik

Renovatiepremie Vlaamse overheid

De renovatiepremie is sinds 01/12/2014 stopgezet. Er wordt een nieuwe premie / belastingvermindering / belastingkrediet ontwikkeld waarover duidelijkheid zal komen vanaf de zomer van 2015.

Laatste info: www.wonenvlaanderen.be

Verbeterings- en aanpassingspremie van de Vlaamse overheid

De verbeterings- en aanpassingspremie is o.a. van toepassing voor de plaatsing van ramen met hoogrendementsbeglazing of de plaatsing van een condensatieketel. Enkel de laagste inkomens kunnen hiervan genieten. De woning moet minstens 25 jaar oud zijn. Deze premie is niet cumuleerbaar met de renovatiepremie. Alle voorwaarden vindt u op www.wonenvlaanderen.be

1.1 Dakisolatie of zoldervloerisolatie

Dakisolatie mag in geen enkele woning ontbreken. De Vlaamse overheid maakt er een absolute prioriteit van dat tegen 2020 iedere woning voorzien is van dakisolatie. Een investering in dakisolatie is meestal op enkele jaren tijd terugverdiend dankzij heel wat premies en de belastingvermindering.

In 2015 kunt u zowel een premie krijgen van uw netbeheerder (doe-het-zelf+werken met een aannemer) als van de fiscus (werken met een aannemer).

Op www.energiesparen.be/energiewinst kunt u voor de isolatie van een hellend dak zelf berekenen hoe snel u uw investering kunt terugverdienen.

Overzicht premies en belastingvermindering voor dakisolatie of zoldervloerisolatie

	hoogte premie	voor wie	welke woningen
premie netbeheerder : werken uitgevoerd door een aannemer	6 euro/m ² (R _d -waarde minstens 3,5)	Vlaams Gewest	woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006 of stedenbouwkundige vergunning voor 1 januari 2006
	7 euro/m ² (R _d -waarde minstens 4,0)		
	8 euro/m ² (R _d -waarde minstens 4,5)		
premie netbeheerder : doe-het-zelf werken	3 euro/m ² (R _d -waarde minstens 3,5)	belastingbetalers	woningen al minstens 5 jaar in gebruik bij de start van de werken
	3,5 euro/m ² (R _d -waarde minstens 4,0)		
	4 euro/m ² (R _d -waarde minstens 4,5)		
belastingvermindering : werken uitgevoerd door een aannemer	30 % uitgaven (R _d -waarde minstens 2,5) maximaal 3050 euro		
sociale dakisolatieprojecten	23 euro/m ² (R _d -waarde minstens 3,5)		zie pagina 8

De tabel toont de minimale isolatiediktes (in cm) om te voldoen aan de R_d-eis van 2,5 m²K/W tot 4,5 m²K/W.

λ W/mK	0,025	0,030	0,035	0,040	0,045	
Rd 2,5 m ² K/W	7	8	9	10	12	minimum dikte in cm
Rd 3,0 m ² K/W	8	9	11	12	14	
Rd 3,5 m ² K/W	9	11	13	14	16	
Rd 4,0 m ² K/W	10	12	14	16	18	
Rd 4,5 m ² K/W	12	14	16	18	21	

De vereiste R_d-waarden worden berekend door de dikte van het nieuw geplaatste materiaal te delen door de lambda-waarde (warmtegeleidbaarheid) van het materiaal, bepaald volgens de richtlijnen van NBN B 62-002 of ETA.

Minerale wol (glaswol of rotswol) en geëxpandeerd polystyreen (EPS) hebben een λ-waarde tussen 0,032 en 0,042 W/mK.

Om aan de minimale eis van R_d is groter dan of gelijk aan 2,5 m²K/W te voldoen, moet er dus minstens 10 cm dakisolatie geplaatst worden als de λ-waarde van het materiaal 0,040 W/mK bedraagt. Om een R_d-waarde van 4,5 m²K/W te behalen, moet in dat geval minstens 18 cm minerale wol of EPS geplaatst worden.

Polyurethaanschuim (PUR) heeft een λ-waarde tussen 0,023 en 0,032 W/mK. U behaalt al een R_d-waarde van 4,5 m²K/W bij een dikte van 12 cm PUR met een λ-waarde van 0,025 W/mK. Geëxtrudeerd polystyreen (XPS) heeft een λ-waarde tussen 0,029 en 0,038 W/mK. U behaalt een R_d-waarde van 3,5 m²K/W bij een dikte van 12 cm XPS met een λ-waarde van 0,032 W/mK.

Aarzel niet om 15 tot 20 cm minerale wol of EPS, 12 à 16 cm XPS of 10 tot 14 cm polyurethaan (of vergelijkbaar materiaal) te plaatsen als u hiervoor over voldoende plaats beschikt.

Meer informatie over hoe u een dak correct kunt isoleren, vindt u op www.energiesparen.be/dakisolatie.

Enkele voorwaarden dakisolatie of zoldervloerisolatie via netbeheerder :

- Eindfactuur dateert van 2015. De factuurdatum bepaalt welk aanvraagformulier van toepassing is;
- De premie van 3 tot 8 euro per m² is geldig voor dakisolatie ofwel voor zoldervloerisolatie, niet voor beide, binnen hetzelfde beschermde volume. Dit is het woonvolume dat de werkelijke bewoonde en verwarmde vertrekken omvat. Bijvoorbeeld: een aangebouwde garage komt niet in aanmerking. Zowel zoldervloer- als dakisolatie aanbrengen in eenzelfde bouwvolume evenmin;
- De R_d-waarde van het nieuw geplaatste materiaal moet minimum 3,5 m²K/W bedragen. Dit mag in meerdere lagen geplaatst worden. De R_d-waarde van een bestaande isolatielaag en van de afwerkingslaag mag niet mee worden verrekend om aan de minimumwaarde 3,5 m²K/W te komen;
- De R_d-waarde wordt bepaald door de dikte van de isolatie (in meter) te delen door de lambda-waarde (W/mK);
- De lambda-waarde van het gebruikte isolatiemateriaal wordt bepaald volgens de richtlijnen van NBN B62-002 of ETA (Europese Technische Goedkeuring). Deze lambda-waarden zijn onder meer terug te vinden op de websites www.butgb.be, www.eota.be en www.vibe.be. Materiaal dat niet op deze websites wordt vermeld maar wel beschikt over de nodige technische goedkeuringen (NBN B62-002 of ETA), komt alleen in aanmerking voor de premie met een bijgevoegde ondertekende verklaring van uw aannemer en een technische fiche met vermelding van bovenstaande gegevens;
- Zoldervloerisolatie wordt alleen als dakisolatie beschouwd wanneer het de vloer van een onverwarmde zolder betreft;
- Als het de isolatie van een hellend dak betreft, moet ook een dampscherm aanwezig zijn langs de binnenzijde van de woning;
- Enkel na-isolatie van een bestaand dak komt in aanmerking of het aanbrengen van isolatie in geval van een volledige dakvernieuwing;
- Alleen na-isolatie van direct of indirect verwarmde ruimtes komt in aanmerking;
- Plaatsing door aannemer of doe-het-zelf.

Enkele voorwaarden belastingvermindering voor dakisolatie :

- R_d-waarde van minstens 2,5 m²K/W;
- Plaatsing door een aannemer;
- Woning minstens 5 jaar in gebruik bij de start van de werken;
- De betalingsdatum van de factuur bepaalt het inkomstenjaar voor de fiscale aangifte;
- Er is geen belastingkrediet van toepassing. Dus wie geen of weinig belastingen betaalt, kan van deze financiële ondersteuningsmaatregel niet of maar beperkt genieten;
- De belastingvermindering voor dakisolatie is van toepassing voor eigenaars, naakte eigenaars, huurders, erfpachters, opstalhouders, vruchtgebruikers op voorwaarde dat u de investeringen in dakisolatie in een woning kunt bewijzen met een factuur op uw naam.

De procedure voor het aanvragen van de belastingvermindering vindt u op

www.energiesparen.be/subsidies/belastingvermindering.

Sociale dakisolatieprojecten maken dakisolatie beter betaalbaar in huurwoningen

In plaats van de standaardpremie voor dakisolatie, geeft de netbeheerder voor een specifieke doelgroep een extra hoge dakisolatiepremie. De premie loopt op tot 23 euro per m² geïsoleerd dak, voor huurwoningen bewoond door de doelgroep.

Wie behoort tot de doelgroep?

- Iemand die de sociale maximumprijs voor elektriciteit en gas geniet (= beschermde afnemer);
- Iemand voor wie een verzoek tot afsluiting van elektriciteit of gas is ingediend bij de lokale adviescommissie (LAC);
- Een afnemer met een actieve budgetmeter voor gas of elektriciteit;
- Iemand die behoort tot de prioritaire doelgroep van de energielening:
  - die recht heeft op de verhoogde tegemoetkoming van het ziekenfonds of het Omnio-statuut bezit;
  - die in schuldbemiddeling zit (bv. bij het OCMW of CAW) en zijn verwarmingsfactuur niet kan betalen;
  - die hulp krijgt van het OCMW voor onbetaalde facturen voor gas of elektriciteit.
- Iemand die een woning huurt bij een sociaal verhuurkantoor, een OCMW of een gemeente;
- Iemand met een geregistreerde huurovereenkomst van minstens 1 jaar met een actuele huurprijs van maximaal 450 euro per maand (of 500 euro per maand in de Vlaamse centrumsteden of Vlabinvest-gebied). Huurders die direct of indirect eigenaar of mede-eigenaar zijn van de woning, de wooneenheid of het woongebouw en huurders die de woning of wooneenheid huren van een bloed- of aanverwant tot in de tweede graad komen niet in aanmerking.

Komen niet in aanmerking:

- Wooneenheden die niet op de hoogste verdieping onder het dak of onder een onbewoonde zolder van een woongebouw gelegen zijn, komen niet in aanmerking;
- Huurwoningen van de sociale huisvestingsmaatschappijen komen niet in aanmerking.

Praktisch

Een projectpromotor begeleidt zowel de verhuurder als huurder bij de voorbereiding en uitvoering van de werken. Deze promotor stelt zelf een vakbekwame aannemer aan en vraagt de premie aan bij de netbeheerder. Als verhuurder hoeft u dus niets te doen. In ruil wordt van de verhuurder verwacht dat hij de huurprijs niet verhoogt omdat het dak geïsoleerd wordt en het lopend huurcontract niet voortijdig opzegt conform de bepalingen van de geldende huurwetgeving.

Met de extra hoge premie van 23 euro per m² geplaatste dakisolatie worden de kosten voor de begeleiding van de huurder en verhuurder en de plaatsing van de dakisolatie gefinancierd. Indien de kosten per m² meer bedragen dan 23 euro, dan zal aan de verhuurder op voorhand gevraagd worden om een beperkt restbedrag te betalen zodat de volledige kosten gedekt worden.

Meer info: www.energiesparen.be/socialdakisolatie

Minimale dakisolatie verplicht volgens Vlaamse Wooncode

Vanaf wanneer?

De dakisolatienorm is op 1 januari 2015 in werking getreden.

Voor welke woningen?

De norm geldt voor alle zelfstandige woningen gelegen in het Vlaamse Gewest. Dit betekent dus dat:

- De dakisolatienorm is dus ook van toepassing op zelfstandige woningen die door de eigenaar zelf worden bewoond;
- De dakisolatienorm wordt toegepast worden op eengezinswoningen, studio's en appartementen, maar niet op kamers.

Waar ligt de grens?

Als minimumnorm wordt een R-waarde dakisolatie van 0,75 m² K/W genomen. Dit stemt overeen met een laag specifiek isolerend materiaal van 3 à 4 cm (maar dit verschilt naargelang het materiaal dat wordt gebruikt). Als isolatiemateriaal wordt beschouwd: de materialen die een lambdawaarde hebben van hoogstens 0,10 W/mK. Een geïsoleerde zoldervloer bij een onverwarmde en onbewoonde zolder, wordt als een geïsoleerd dak beschouwd.

Er wordt enkel rekening gehouden met feitelijke vaststellingen. Dat betekent dat er vanaf 1 januari 2015 alleen strafpunten worden toegekend als:

- het Energieprestatiecertificaat (EPC) een feitelijk vastgestelde R-waarde vermeldt lager dan 0,75 m² K/W. Er wordt dus geen rekening gehouden met default-waarden;
- Uit feitelijke vaststellingen van de technische onderzoeker woningkwaliteit blijkt dat er geen dakisolatie aanwezig is. De technische onderzoeker woningkwaliteit zal dit alleen zelf beoordelen als het EPC niet beschikbaar is of als in het EPC met een default-waarde werd gerekend.

Voor het toekennen van de strafpunten wordt een onderscheid gemaakt tussen daken kleiner en daken groter dan 16 m². Er wordt tevens een fasering in de tijd voorzien, waardoor geleidelijk aan meer strafpunten worden toegekend. Vanaf 15 strafpunten kan een woning ongeschikt worden verklaard, aangezien ze niet voldoet aan de wettelijke normen. Voor de berekening van het totaal aantal strafpunten wordt natuurlijk ook met andere aspecten dan louter dakisolatie rekening gehouden. De gefaseerde invoering van strafpunten voor dakisolatie ziet er als volgt uit:

periode	strafpunten voor daken kleiner dan 16 m ² met R-waarde lager dan 0,75 m ² K/W	strafpunten voor daken groter dan 16 m ² met R-waarde lager dan 0,75 m ² K/W
1/01/2015 t/m 31/12/2017	1	3
1/01/2018 t/m 31/12/2019	3	9
vanaf 1/01/2020	9	15

Appartementsgebouwen opgelet:

Als het dak van een appartementsgebouw niet voldoet aan de vastgestelde minimumnorm, zullen alle appartementen in het gebouw vanaf 1 januari 2015 evenveel strafpunten krijgen. Het dak is immers een gemeenschappelijk deel van het appartementsgebouw en gebreken aan de gemeenschappelijke delen worden doorgerekend aan alle woningen in het gebouw. Dat betekent dus dat een appartement op het gelijkvloers eveneens strafpunten krijgt als blijkt dat het appartement onder het dak onvoldoende dakisolatie heeft en dit ongeacht de eigendomssituatie.

1.2 Vloer- of kelderisolatie

Om de plaatsing van vloer- of kelderisolatie in bestaande woningen te stimuleren, kennen de netbeheerders een premie toe van 6 euro per m² bij de plaatsing door een aannemer. De R_d-waarde van het nieuw geplaatste isolatiemateriaal moet minstens 1,2 m²K/W bedragen. Dat betekent dat er minstens 3 à 5 cm isolatiemateriaal moet worden aangebracht aan de onderzijde van de draagvloer, tussen de draagvloer en de gewapende dekvloer of aan het plafond van de kelder of kruipruimte. Alleen na-isolatie van een bestaande vloer of kelder komt in aanmerking (of het aanbrengen van isolatie in geval van een volledige vloervernieuwing). Alleen na-isolatie van direct of indirect verwarmde ruimtes komt in aanmerking.

De lambda-waarde van het gebruikte isolatiemateriaal wordt bepaald volgens de richtlijnen van NBN B62-002 of ETA (Europese Technische Goedkeuring). Deze lambda-waarden zijn onder meer terug te vinden op de websites www.butgb.be, www.eota.be en www.vibe.be. Materiaal dat niet op deze websites wordt vermeld maar wel beschikt over de nodige technische goedkeuringen (NBN B62-002 of ETA), komt alleen in aanmerking voor de premie met een bijgevoegde ondertekende verklaring van uw aannemer en een technische fiche met vermelding van bovenstaande gegevens.

1.3 Muurisolatie

	uitgevoerd door een aannemer	premie
premie netbeheerder, voor woningen aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006 of bouwaanvraag voor 2006	na-isolatie van een bestaande muur aan de buitenzijde	15 euro/m ²
	na-isolatie van een bestaande spouwmuur	6 euro/m ²
	na-isolatie van een bestaande muur aan de binnenzijde	geen premie

1.3.1 Na-isolatie van een bestaande muur via de buitenzijde

De warmteverliezen van een woning zijn groter bij woningen met veel buitenwanden. Het is daarom belangrijk om ook de buitenmuren goed te isoleren. Bij een bestaande woning kunt u daarvoor bij alle netbeheerders een premie krijgen van 15 euro per m² als u de werkzaamheden laat uitvoeren door een aannemer.

Enkele voorwaarden

De R_d-waarde van het nieuw geplaatste isolatiemateriaal moet minstens 2,0 m²K/W bedragen. Dat betekent dat er minstens 8 cm glaswol, rotswol of geëxpandeerd polystyreenschuim of 5 à 7 cm geëxtrudeerd polystyreenschuim of polyurethaanschuim aan de buitenzijde van de muur moet worden aangebracht. De lambda-waarde van het gebruikte isolatiemateriaal wordt bepaald volgens de richtlijnen van NBN B62-002 of ETA (Europese Technische Goedkeuring). Deze lambda-waarden zijn onder meer terug te vinden op de websites www.butgb.be, www.eota.be en www.vibe.be. Materiaal dat niet op deze websites wordt vermeld maar wel beschikt over de nodige technische goedkeuringen (NBN B62-002 of ETA), komt alleen in aanmerking voor de premie met een bijgevoegde ondertekende verklaring van uw aannemer en een technische fiche met vermelding van bovenstaande gegevens.

Alleen na-isolatie van een bestaande buitenmuur van een direct of indirect verwarmde ruimte komt in aanmerking. Isolatie via de binnenkant van een bestaande muur komt niet in aanmerking voor een premie van de netbeheerder.

Indien u tegelijkertijd de muren van de woning isoleert en de ramen vervangt, krijgt u een aanzienlijk hogere premie voor raamvervangings. Meer info, zie 1.5 op pagina 13.

1.3.2 Na-isolatie van een bestaande spouwmuur

Nog heel veel woningen beschikken over niet-geïsoleerde spouwmuren. In veel gevallen kunnen die op een vrij eenvoudige manier opgevuld worden met een isolatiemateriaal. Het voordeel is dat de buitenafwerking behouden blijft. Deze

werken moeten worden uitgevoerd door een vakman. Belangrijk is een degelijk vooronderzoek van de bestaande spouw en de gevelsteen. Een vakman kan aan de hand van endoscopisch onderzoek nagaan of de spouw geen koudebruggen of teveel mortelresten of mortelbaarden bevat. Navulling van spouwmuren wordt afgeraden bij muren waar het voegwerk beschadigd is, bij een geglazuurde of geschilderde baksteen en bij hoge gevels die zwaar worden blootgesteld aan slagregen.

De premie van de netbeheerder bedraagt 6 euro per m² spouwmuur die geïsoleerd werd.

Enkele voorwaarden

Om in aanmerking te komen voor de premie van de netbeheerder moeten de gebruikte materialen, plaatsingstechnieken en plaatsers volledig voldoen aan de voorwaarden van de technische specificaties van STS 71-1. De premie kan slechts worden toegekend nadat het Vlaams Energieagentschap of de netbeheerder heeft vastgesteld dat is voldaan aan de van toepassing verklaarde STS. Vraag dus steeds de garantie aan uw aannemer of hij werkt conform de STS-richtlijn 71-1. Indien de aannemer de werken niet uitvoert volgens die richtlijn, kunt u niet genieten van de premie voor spouwmuurisolatie.

Een lijst met aannemers die werkt conform STS 71-1 vindt u op www.energiesparen.be/spouwmuur

- Werken met een aannemer die werkt conform de STS-richtlijn 71-1 kwaliteitseisen.
- De spouw moet minstens 5 cm breed zijn en de lambda-waarde van het isolatiemateriaal mag maximaal 0,065 W/mK bedragen. De lambda-waarde van het gebruikte isolatiemateriaal wordt bepaald volgens de richtlijnen van NBN B62-002 of ETA. De volledige spouw moet gevuld worden.
- Alleen na-isolatie van bestaande spouwmuren in een direct of indirect verwarmde ruimte komt in aanmerking.

Indien u tegelijkertijd de muren van de woning isoleert en de ramen vervangt, krijgt u een aanzienlijk hogere premie voor raamvervangings (combipremie). Meer info, zie 1.5 op pagina 13.

1.3.3 Na-isolatie van een buitenmuur via de binnenzijde

Isoleren via de binnenzijde komt op de derde plaats en kan vooral toegepast worden als er niet via de buitenzijde kan geïsoleerd worden of voor gevels waarvan de spouw niet geschikt is om te isoleren. Onder bepaalde omstandigheden is isolatie via de binnenzijde aangewezen. Omdat het nogal een delicaat werkje is om via de binnenzijde te isoleren, kunt u best eerst een expert vragen om jouw situatie grondig te onderzoeken. Hij kan het best het materiaal, de dikte van de binnenmuurisolatie en de afwerking bepalen.

Randvoorwaarden voor de toepassing van binnenisolatie :

- De buitenafwerking van de gevel is zo damp-open mogelijk ;
- De regenbelasting van de bestaande gevel is beperkt. Het gebouw beschikt over een gezond binnenklimaat, d.w.z. een goed functionerende ventilatie, verwarming en klimaatregeling ;
- De luchtdichtheid is in orde (een continu luchtscherm aan de warme zijde van de isolatielaag wordt aanbevolen) en extra aandacht is besteed aan de aansluiting tussen de isolatie en de bestaande gevel ter voorkoming van luchtspouwen en kieren ;
- Bouwknopen zijn goed ontworpen en voldoende gedetailleerd voor de reductie van koudebruggen.

Meer informatie over binnenisolatie van buitenmuren kunt u nalezen in de uitgebreide VEA-brochure die u kunt downloaden op www.energiesparen.be/publicaties

1.4 Hoogrendementsbeglazing en drievoudige beglazing

Vensters hebben een grote invloed op de warmteverliezen van de woning. Enkele beglazing en gewone dubbele beglazing kunt u het best vervangen door hoogrendementsbeglazing of drievoudige beglazing.

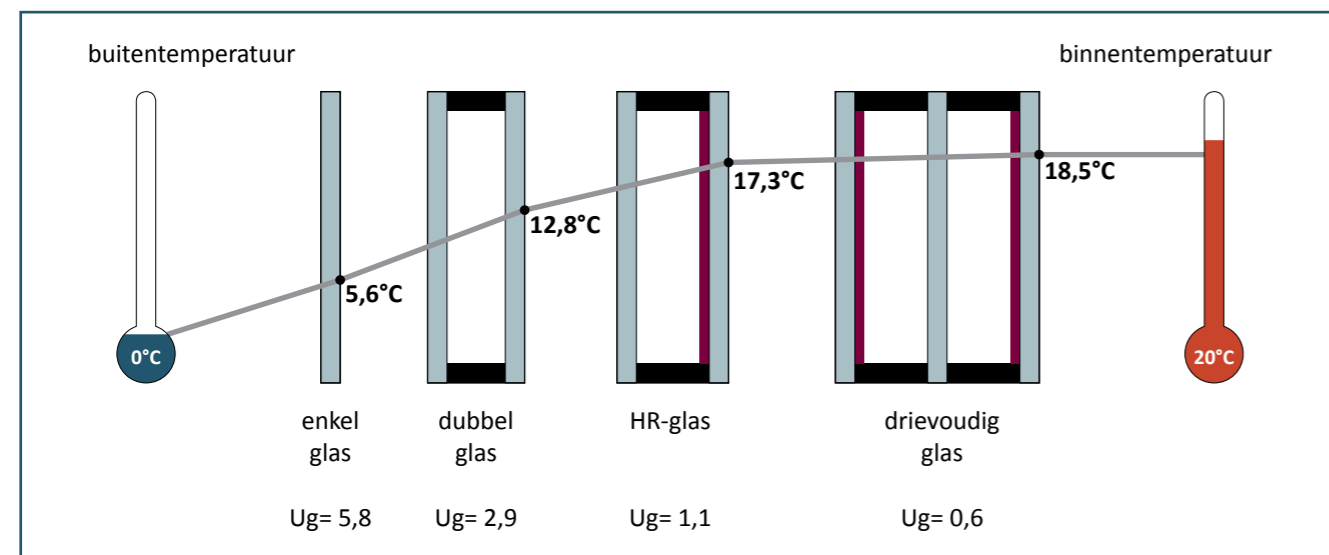
Hoogrendementsbeglazing vermindert het warmteverlies door de ramen met 80 % in vergelijking met enkele beglazing.

	hoogte premie	voor wie	welke woningen	voorwaarden
premie netbeheerder ter vervanging van enkel glas	12 euro per m ²	Vlaams Gewest	woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006 of bouwaanvraag voor 2006	U-waarde van het glas is maximaal 1,1 W/m ² K, geplaatst door een aannemer
premie netbeheerder ter vervanging van enkel of dubbel glas	15 euro per m ²	Vlaams Gewest	woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006 of bouwaanvraag voor 2006	U-waarde van het glas is maximaal 0,8 W/m ² K, geplaatst door een aannemer (0,8 W/m ² K komt meestal overeen met drievoudige beglazing, uitzonderlijk kan dit behaald worden met dubbele beglazing)
renovatiepremie Vlaamse overheid onder de vorm van een belastingvermindering -belastingkrediet	in hervorming, meer duidelijkheid vanaf de zomer van 2015 (www.wonenvlaanderen.be)			

Het verschil tussen gewoon dubbel glas en hoogrendementsglas is amper zichtbaar. Beide bestaan uit twee glasbladen met daartussen een spouw.

Het verschil met gewone dubbele beglazing zit echter in een zeer dun en vrijwel onzichtbaar metaallaagje (coating) dat aan de binnenzijde van een van de glasbladen is aangebracht. Dit metaallaagje zorgt ervoor dat de binnenwarmte in de kamer blijft terwijl het de invallende zonnestralen wel doorlaat. Ook kan bij hoogrendementsglas de spouw eveneens gevuld zijn met een edelgas, zoals argon, dat voor een nog betere isolatie zorgt. Ook het buitenschrijnwerk is van belang. Het warmteverlies door een venster wordt meebepaald door de isolerende eigenschappen van dat buitenschrijnwerk.

Bij een buitentemperatuur van 0 °C en een binnentemperatuur van 20 °C, krijgt u aan de binnenzijde van enkel glas een temperatuur van 5,6 °C en van 17,3 °C bij hoogrendementsglas met U= 1,1 W/m²K en 18,5 °C bij drievoudige beglazing met U= 0,6 W/m²K.

Enkele voorwaarden

Alleen vervanging van beglazing in direct of indirect verwarmde ruimten komt in aanmerking voor een premie van de netbeheerder. Veranda's worden expliciet uitgesloten. Samen met de premie-aanvraag moet onder meer een gedateerde foto van het geplaatste glas, waarbij ook de woning duidelijk in beeld wordt gebracht, worden meegestuurd.

U bespaart gemiddeld ongeveer 25 liter stookolie of 23 m³ aardgas bij vervanging van 1 m² enkel glas door hoogrendementsglas met een U-waarde van 1,1 W/m²K. De financiële besparing bedraagt jaarlijks per m² glasoppervlakte zo'n 16 euro bij stookolie en 13 euro bij aardgas (prijzen december 2014).

1.5 Combinatiepremie voor gelijktijdige investering in muurisolatie en raamvervanging

Bij gelijktijdige uitvoering van de na-isolatie van muren en raamvervanging kunt u de combinatiepremie muurisolatie + raamvervanging aanvragen. Om als gelijktijdig te worden beschouwd en aldus in aanmerking te komen voor de gecombineerde premie, mogen de eindfacturen van de investeringen in enerzijds muurisolatie en anderzijds raamvervanging niet meer dan 12 maanden uit elkaar liggen. U kunt de aanvraag indienen tot uiterlijk 12 maanden na factuurdatum van de meest recente eindfactuur.

Muurisolatie

Het premiebedrag voor muurisolatie wijzigt niet.

En tegelijkertijd raamvervanging

Naast de voorwaarden die gelden voor de beide investeringen afzonderlijk, zijn er enkele bijzondere voorwaarden. De gecombineerde premie geldt enkel indien alle ramen met enkele of gewoon dubbele beglazing met een U-waarde van 2,9 W/m²K of slechter in de van muurisolatie voorziene gevels of geveldelen worden vervangen. Om in aanmerking te komen voor de combipremie mogen alle werken voor de plaatsing van muurisolatie en de vervanging van de beglazing inclusief raamwerk pas aangevat zijn vanaf 1 januari 2014.

vervanging van bestaande ramen met	door nieuwe ramen met U _w -waarde 1,7 W/m ² K (maximaal) en U _g -waarde 1,1 W/m ² K (maximaal)	door nieuwe ramen met U _w -waarde 1,7 W/m ² K (maximaal) en U _g -waarde 0,8 W/m ² K (maximaal)
enkel glas	48 euro/m ² , maximaal 1680 euro (of 35 m ²)	60 euro/m ² , maximaal 2100 euro (of 35 m ²)
dubbel glas	niet van toepassing	60 euro/m ² , maximaal 2100 euro (of 35 m ²)

1.6 Condensatieketel

	hoogte premie	voor wie	welke woningen	voorwaarden
premie netbeheerder individuele condensatieketel voor beschermde afnemer	800 euro	Vlaams Gewest	woning aangesloten op het elektriciteitsnet voor 1 januari 2006	beschermde klanten (d.w.z. kunnen genieten van de sociale maximumprijzen voor aardgas en elektriciteit)
verbeteringspremie Vlaamse overheid voor de installatie of omschakeling naar centrale verwarming	1000 euro	Vlaams Gewest	woning minstens 25 jaar oud	in aanmerking komen voor de verbeteringspremie (o.a. enkel voor de laagste inkomens, zowel bewoner als verhuurder, hoofdverblijfplaats, ...) alle voorwaarden op www.wonenvlaanderen.be
renovatiepremie Vlaamse overheid onder de vorm van een belastingvermindering -belastingkrediet	in hervorming, meer duidelijkheid vanaf de zomer van 2015 (www.wonenvlaanderen.be)			

Hou rekening met de Ecodesignrichtlijn

Vanaf 26 september 2015 wordt de Europese Ecodesignrichtlijn van kracht waardoor de verkoop van condenserende aardgas- en stookolieketels de standaard zal worden in Europa. Door deze richtlijn wordt het minimumrendement van verwarmingstoestellen beduidend opgetrokken, met als gevolg een lager energieverbruik voor de consument. Vanaf dat ogenblik krijgen nieuwe verwarmingstoestellen een energielabel – gaande van A tot G-label, vergelijkbaar met het label voor koelkasten of wasmachines. Hierdoor zullen nieuwe installaties duidelijker op hun rendement beoordeeld kunnen worden.

Wat mag nog vanaf 26 september 2015 ?

De Ecodesignrichtlijn zal voor stookolie- en gas- CV-toestellen vanaf 26 september 2015 effectief van toepassing zijn. Dat betekent dat vanaf die datum producten met een energie-efficiëntie onder een bepaald niveau niet meer in landen van de EU in de handel gebracht mogen worden, of voor gebruik in de EU geproduceerd mogen worden. De richtlijn is van toepassing op de verkoop van nieuwe toestellen. Bestaande toestellen mogen in gebruik blijven als ze voldoen aan de wettelijke eisen inzake emissies.

Nieuwe eisen voor ketels vanaf 26/09/2015 (≤ 70 kW)

De seizoensgebonden energie-efficiëntie voor ruimteverwarming mag niet lager zijn dan 86 %. Er is één belangrijke uitzondering op deze regel, namelijk de verwarmingsketels type B1, die nog vaak gebruikt worden in appartementen, waarbij meerdere installaties op eenzelfde schouw worden aangesloten. Hier mag de seizoensgebonden energie-efficiëntie van ruimteverwarming van nieuwe ketels niet lager zijn dan 75 %.

Hoeveel bespaar ik door een oude cv-ketel te vervangen ?

Check de energiewinstcalculator op www.energiesparen.be/energiewinst

Mag ik mijn bestaande cv-ketel nog verder gebruiken ?

Zolang uw cv-ketel niet defect is, mag uw oude cv-ketel in gebruik blijven, op voorwaarde dat uw installatie ook voldoet aan de al bestaande eisen die nu gelden in Vlaanderen. De belangrijkste eisen werden vastgelegd in het stookbesluit van de Vlaamse overheid van 8 december 2006. In mei 2014 werd de wetgeving inzake cv-ketels nog aangescherpt, vooral wat betreft aardgasketels. Voor installaties op aardgas moet vanaf 2018 het verbrandingsrendement voor de meeste installaties minstens 90 % bedragen.

De belangrijkste energiepost in een woning is de verwarming met zo'n 50 tot 75 % van het huishoudelijk energieverbruik. Vooral bij verwarmen komt het er dus op aan om verliezen zo veel mogelijk te beperken. Kies in de eerste plaats voor een zuinige energiebron: liever aardgas of stookolie dan elektriciteit. Zorg vervolgens voor een goede temperatuurregeling. Daarnaast hebt u de keuze tussen bijvoorbeeld radiatoren, convectoren en vloer- en wandverwarming. Ten slotte speelt ook het verwarmingstoestel zelf en de dimensionering ervan een belangrijke rol.

Condensatieketels zijn zo ontworpen dat er permanent een belangrijk deel van de waterdamp in de verbrandingsgasen kan condenseren. Zo wordt meer nuttige warmte vrijgemaakt. In vergelijking met een hoogrendementsketel kunt u met een condensatieketel een extra energiebesparing halen. De condensatieketel op aardgas kunt u herkennen aan het HR-toplabel en die op stookolie aan het Optimaz-elitelabel. In het najaar van 2015 wordt een energielabel voor cv-ketels ingevoerd.

De netbeheerder geeft een premie van 800 euro aan beschermde klanten voor de plaatsing van een individuele condensatieketel op aardgas of stookolie ter vervanging van een verouderde verwarmingsinstallatie in een bestaande woning. Beschermde klanten zijn die klanten die kunnen genieten van de sociale maximumprijzen voor aardgas en elektriciteit.

1.7 Warmtepomp

Een milieuvriendelijk alternatief voor de klassieke verwarmingsinstallatie is een warmtepomp.

Hoe werkt een warmtepomp ?

Elke warmtepomp, ongeacht het model, kan beschouwd worden als een installatie waarin een geschikte werkvloeistof verdampt wordt door de onttrekking en de opname van warmte uit de omgeving (lucht, water, bodem). Met behulp van bijkomende energie wordt de verdampte werkvloeistof samengedrukt en op een hogere temperatuur gebracht. Eénmaal op hogere druk en temperatuur wordt de warmte afgegeven aan het verwarmingssysteem (woningverwarming, sanitair warm water). De warmtepomp pompt dus warmte van een laag naar een hoog temperatuurniveau.

Afhankelijk van het werkingsprincipe en de aard van de bijkomende energie kunnen warmtepompen onderverdeeld worden in compressiewarmtepompen (arbeidgedreven) en sorptiewarmtepompen (warmtegedreven).

Compressiewarmtepompen staan technologisch het verst en zijn daarom ook het wijdst verspreid. Deze werken net op dezelfde manier als een koelkast, maar in de omgekeerde richting (verwarmen in plaats van koelen). De druk- en temperatuursverhoging van de verdampte werkvloeistof wordt gerealiseerd door een mechanische compressor, meestal elektrisch aangedreven. In principe kunnen compressiewarmtepompen ook met aardgas, diesel of biogas aangedreven worden. Voor de aandrijving van de compressor wordt dan een verbrandingsmotor gebruikt.

Sorptiewarmtepompen werken volgens een fysisch-chemisch proces waarbij de verdampte werkvloeistof door een andere vloeistof wordt opgenomen (absorptie). Daarbij komt warmte vrij. Om de stoffen opnieuw te scheiden is bijkomende warmte nodig. Deze bijkomende warmte is meestal afkomstig van een aardgasbrander (gasabsorptie-warmtepomp).

Hoeveel energie haalt een warmtepomp uit de natuur ?

De winstfactor (of COP) van een warmtepomp wordt berekend door de afgegeven warmte aan het verwarmingssysteem te delen door de gebruikte bijkomende energie. Voor een elektrische compressiewarmtepomp is dit laatste het elektrisch verbruik van de compressor. Voor gaswarmtepompen is dit het gasverbruik.

Door dit verschil in definitie is het niet mogelijk de COP van een elektrisch aangedreven warmtepomp direct te vergelijken met de COP van een gaswarmtepomp.

Ter illustratie: een elektrisch aangedreven warmtepomp heeft een gemiddelde COP van ongeveer 4, terwijl een gasabsorptiewarmtepomp een COP van ongeveer 1,5 heeft.

Hoe groter het temperatuurverschil tussen de warmtebron en het verwarmingssysteem, hoe hoger het energieverbruik van de warmtepomp, hoe lager de winstfactor.

Hoe dichter de temperatuur van de warmtebron en het verwarmingssysteem bij elkaar liggen, hoe hoger de winstfactor, hoe lager het energieverbruik van de warmtepomp.

Waar haalt de warmtepomp haar warmte?

De temperatuur van de warmtebron is bepalend voor de winstfactor, de opbrengst, van de warmtepomp. De keuze van warmtebron is daarom heel belangrijk. De meest gebruikte warmtebronnen zijn grond, grondwater en buitenlucht.

Grond

- temperatuur: op 1 meter onder de grond tussen 4 en 17 °C, afhankelijk van het seizoen;
  - onttrekking van warmte: horizontaal in de bodem ingegraven buizen netwerk. De vloeistof in de buizen leidt de warmte naar de warmtepomp;
  - winstfactor: schommelt naar gelang van de grondtemperatuur;
- temperatuur: op 5 à 7 meter diepte van 10 tot 12 °C, de seizoensinvloed is bijna verdwenen;
  - onttrekking van warmte: verticaal geboord buizen net;
  - winstfactor: bijna gelijk gedurende het seizoen.

Grondwater

- temperatuur: constant 10 à 14 °C;
- onttrekking van warmte: het opgepompte water geeft zijn warmte af in de warmtepomp en wordt weer in de grond gepompt;
- winstfactor: hoog en gelijk gedurende het volledige stookseizoen.

Buitenlucht

- temperatuur: wisselend;
- onttrekking van warmte: rechtstreeks aan buitenlucht (warmtepomp staat buiten);
- winstfactor: wisselend, afhankelijk van de buitentemperatuur.

Hoe geeft de warmtepomp haar warmte af?

De temperatuur van het verwarmingssysteem bepaalt eveneens de winstfactor. Een veel gebruikte methode om een woning te verwarmen, is een centraal verwarmingssysteem met een watertemperatuur van 90 °C (vertrektemperatuur) à 70 °C (retourtemperatuur). Moderne verwarmingssystemen op lage temperatuur hebben een watertemperatuur van maximaal 55 °C. Bij een warmtepomp ligt de maximumtemperatuur liefst op 35 °C en maximaal op 45 °C. Om een woning te verwarmen op die lage temperatuur, is voldoende isolatie en een verwarmingssysteem met een groot oppervlak nodig. Daarom wordt een warmtepomp bijna steeds gekoppeld aan vloerverwarming, muurverwarming of plafondverwarming. Die vormen van verwarming verhogen het comfort in huis door een gelijkmatige temperatuur en weinig luchtbeweging of tocht. Een rechtstreekse verbinding van de vloerverwarming (muurverwarming of plafondverwarming) aan de warmtebron (grond of water) maakt koelen in de zomer mogelijk zonder de warmtepomp in te schakelen, dus met een laag energiegebruik.

Een omkeerbare warmtepomp (bijvoorbeeld airconditioning) kan in de zomer de woning koelen door de woning zelf als warmtebron (lucht) te gebruiken en de overtollige warmte aan de omgeving af te geven. Hierbij gebruikt de warm-

tepomp ongeveer evenveel energie als bij verwarming. Dit is geen energiezuinige oplossing en wordt daarom niet aangemoedigd.

De warmtepomp kan ook zorgen voor sanitair warm water (lagere winstfactor).

Premie van uw netbeheerder

Uw netbeheerder geeft een premie voor de plaatsing van een warmtepomp in bestaande woningen en nieuwbouwwoningen met bouwaanvraag uiterlijk op 31/12/2013.

- De premie wordt als volgt berekend:
  - elektrische warmtepompen: 270 euro x ((0,87 x COP) - 2,5) x het nominaal totaal elektrisch vermogen bij verwarmen uitgedrukt in kWatt en vervolgens beperkt tot 1700 euro;
  - gaswarmtepompen: 270 euro x ((0,87 x COP) - 1) x het geïnstalleerd gasvermogen uitgedrukt in kWatt en vervolgens beperkt tot 1700 euro.

Zowel de COP's als de vermogens gemeten volgens de testcondities in de onderstaande tabel.

- Zowel de hoogte van de premie als het maximum van de premie worden verdubbeld als de plaatsing van de warmtepomp het gevolg is van de volledige vervanging van de bestaande elektrische weerstandsverwarming, indien het betreffende gebouw al voor 1 januari 2006 op het elektriciteitsdistributienet is aangesloten met toepassing van het uitsluitend nachttarief.
- De plaatsing moet gebeuren door een aannemer. De aanvraag is enkel geldig indien vergezeld van een attest van de aannemer met de vermelding van een aantal gegevens (zie aanvraagformulier op de website van uw netbeheerder).
- De COP's voldoen minstens aan de criteria vermeld in de bijlage van de Beschikking van de Europese Commissie van 9 november 2007, tot vaststelling van de milieucriteria voor de toekenning van de Europese milieukeur aan elektrische, gas- of gasabsorptie warmtepompen (Publicatieblad van de Europese Unie van 20/11/2007), concreet:

elektrische warmtepomp				gaswarmtepomp			
gemeten volgens EN14511				gemeten volgens EN14511 of EN12309-2			
soort	min. COP	bron t°	afgifte t°	soort	min. COP	bron t°	afgifte t°
bodem / water	4,3	0°C	35°C	bodem / water	1,54	0°C	45°C
water / water	5,1	10°C	35°C	water / water	1,85	10°C	45°C
lucht / water	3,1	2°C	35°C	lucht / water	1,14	2°C	45°C
lucht / lucht	2,9	2°C	20°C	lucht / lucht	1,27	2°C	20°C
gemeten volgens CETIAT of EN15879				gemeten volgens CETIAT of EN15879			
soort	min. COP	bron t°	afgifte t°	soort	min. COP	bron t°	afgifte t°
directverdamping / water	4,3	0°C	35°C	directverdamping / water	1,54	0°C	45°C
directverdamping / directcondensatie	4,3	0°C	35°C	directverdamping / directcondensatie	1,54	0°C	45°C

- De warmtepomp is geïnstalleerd volgens de bestaande Belgische en internationale richtlijnen, normen, wetten en codes van goede praktijk ('Code van goede praktijk voor de toepassing van warmtepompsystemen in de woningbouw') en voldoet aan de relevante vereisten van de geharmoniseerde EU Directieven 'EU-Safety Standards' en 'EU Product Standards'. De warmteafgifte moet gebeuren via lage temperatuur radiatoren / convectoren of vloer- of muurverwarming op een maximumtemperatuur van 40 °C. Waar geen richtlijnen, normen of wetten terzake beschikbaar zijn, worden evaluatierichtlijnen gebaseerd op internationaal aanvaarde referenties uit de vakliteratuur.
- Zwembadverwarming, geheel of gedeeltelijk, komt niet in aanmerking.
- De warmtepomp kan niet gebruikt worden als actieve koeling.
- Stuur bij uw premieaanvraag ook foto's met datumvermelding mee van na de installatie van de warmtepomp.

Voor de overige voorwaarden, contacteer uw netbeheerder.

Opgelet

Bent u van plan om een warmtepomp te plaatsen, neem dan vooraf contact op met de netbeheerder om na te gaan of uw elektrische aansluiting voldoende zwaar is voor de plaatsing van een warmtepomp.

Meer info: www.energiesparen.be (rubriek: groene energie en WKK)

1.8 Zonneboiler

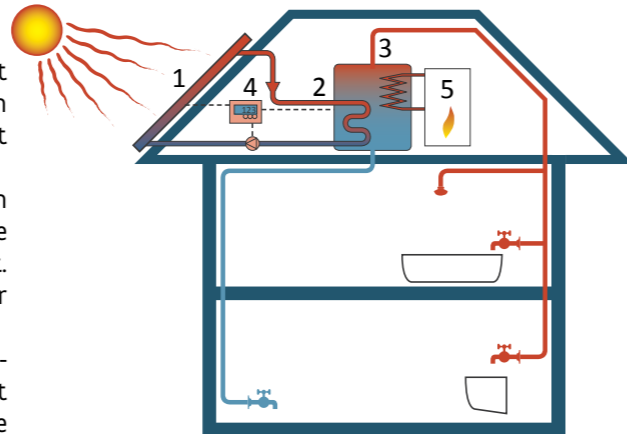
	hoogte premie	voor wie	welke woningen	voorwaarden
premie netbeheerder	550 euro per m ² , maximaal 2750 euro en maximaal 50 % van de factuur	Vlaams Gewest	bestaande woning en nieuwbouw met bouwaanvraag tot 31/12/2013	zie kader bladzijde 19
gemeentelijke premie	afhankelijk van de gemeente	± 80 gemeenten in Vlaanderen geven een extra premie, zie www.energiesparen.be		afhankelijk van de gemeente

Met een zonneboiler kunt u op een eenvoudige, milieuvriendelijke manier een groot deel van het warm water aanmaken door gebruik te maken van gratis zonnewarmte.

Hoe werkt een zonneboiler?

Een zonneboiler zet zonnestraling om in warmte en slaat die warmte op in een voorraadvat met water. Geeft de zon niet voldoende warmte, dan zorgt de naverwarming ervoor dat er altijd voldoende warm water beschikbaar is. De hoofdonderdelen van een zonneboiler zijn de zonnecollector, de leidingen, het voorraadvat, de regeling en de naverwarming.

1. De zonnecollector vangt het invallende zonlicht op en zet het om in warmte. De collector geeft de warmte door aan een vloeistof die de zonnewarmte van de collector naar het opslagvat brengt.
2. De vloeistof circuleert in de leidingen tussen de collector en het voorraadvat. De vloeistof neemt warmte op in de collector en geeft die af aan het water in het voorraadvat. De afgekoelde vloeistof wordt dan weer naar de collector gepompt om opnieuw op te warmen.
3. Het voorraadvat zorgt ervoor dat de door de zon geproduceerde warmte wordt bijgehouden tot op het moment dat er warm water nodig is. Bij voldoende zonlicht kunnen de zonnecollectoren het water in het voorraadvat gemakkelijk opwarmen tot boven 60 °C.
4. De regeling schakelt de pomp aan zodra de zonnecollector warmer is dan het water in het voorraadvat. Ze beschermt eveneens tegen bevriezing en oververhitting.
5. Als de zon niet voldoende warmte levert, zorgt de naverwarming ervoor dat de gewenste temperatuur bereikt wordt. Bij een duoboiler zit de naverwarming in het voorraadvat.

Wat kost een zonneboiler?

Een zonneboiler voor vier personen kost gemiddeld 4000 euro (excl. BTW). Daartegenover staat dat uw jaarlijkse kosten voor het verwarmen van water nog maar de helft van vroeger zijn.

Enkele voorwaarden netbeheerders:

- De premieaanvraag is alleen geldig samen met een kopie van alle aankoopfacturen (geen offerte, leveringsbon, kasticket of pro-forma factuur) voor de levering en plaatsing van de zonneboiler met vermelding van het merk, het type van de zonneboiler, het aantal m² apertuuroppervlakte, het aantal liter opslagvat, de datum waarop de zonneboiler werd geplaatst en de prijs van de zonneboiler. De factuur mag geen betrekking hebben op zwembadcollectoren of andere systemen die geheel of gedeeltelijk voor zwembadverwarming worden gebruikt;
- Voor de premieberekening wordt gerekend met de apertuuroppervlakte van de nieuw geplaatste thermische zonnecollectoren. De apertuuroppervlakte staat vermeld bij de technische specificaties van de zonnecollector en wordt bepaald volgens de Europese norm NEN-EN12975;
- De plaatsing moet gebeuren door een aannemer. De aanvraag is enkel geldig indien vergezeld van een attest van de aannemer;
- De premie geldt enkel voor een zonneboiler voor de aanmaak van sanitair warm tapwater, eventueel in combinatie met woningverwarming;
- Indien de collector deel uitmaakt van een fabrieksmatig geproduceerd systeem, dan moet deze een systeemtest volgens EN12976 of volgens EN/TS 12977 hebben ondergaan. Indien de collector geen deel uitmaakt van een fabrieksmatig geproduceerd systeem, moet deze een Solar Keymark bezitten;
- Fabrieksmatig geproduceerde systemen zijn gemarkeerd conform EN 12976-1;
- De inhoud van het boilervat moet minstens 40 liter per vierkante meter apertuuroppervlakte bedragen ingeval van vlakkeplaatcollectoren en minstens 55 liter per vierkante meter apertuuroppervlakte bedragen ingeval van buiscollectoren;
- Uitbreiding van een bestaand thermisch zonnecollectorsysteem met bijkomende panelen komt niet in aanmerking;
- Vervanging van een bestaand thermisch zonnecollectorsysteem door een nieuw thermisch zonnecollectorsysteem komt niet in aanmerking;
- Enkel indien er voor de plaatsing van de thermische zonnecollectoren al een elektrische boiler aanwezig was die instond voor de volledige productie van het sanitair warm water, wordt naverwarming uitsluitend op basis van elektrische weerstandsverwarming aanvaard;
- Er is aan de eindgebruiker een aparte handleiding in het Nederlands overhandigd die conform is met EN 12976-1. Aan de eindgebruiker is een onderhoudschecklist in het Nederlands overhandigd;
- De producten genieten van een waarborg : minstens 10 jaar op de werking van de collector, 5 jaar op de boiler en 2 jaar op de andere onderdelen;
- De aanvraag is enkel geldig indien vergezeld van een kopie van de schriftelijke rapportering van de technische controle die door het installatiebedrijf bij de indienstneming van de installatie werd uitgevoerd en een kopie van de opbrengstberekeningen van het installatiebedrijf;
- Stuur bij de premieaanvraag ook foto's met datumvermelding mee van de installatie van de zonneboiler, waarbij ook de woning waarop de collectoren werden geplaatst duidelijk in beeld wordt gebracht.

Meer info: www.energiesparen.be (rubriek: groene energie en WKK)

1.9 Fotovoltaïsche zonnepanelen

Met fotovoltaïsche zonnepanelen kunt u op een milieuvriendelijke manier zelf elektriciteit produceren met de zon. Investeer eerst in een degelijke isolatie van de woning en een verwarmingsinstallatie met een hoog rendement, en pas dan in fotovoltaïsche zonnepanelen.

Hoe werkt fotovoltaïsche zonne-energie?

Een zonnecel zet invallend zonlicht rechtstreeks om in elektriciteit. Een zonnecel bestaat uit een dun laagje silicium met aan de bovenkant een negatieve en aan de onderkant een positieve lading, beschermd tussen twee glasplaten. De energie van het zonlicht brengt - via een elektrische toepassing - stroom op gang van de bovenkant van de zonnecel naar de metalen onderkant.

Door zonnecellen met elkaar te verbinden in een PV-paneel en vervolgens PV-panelen aan elkaar te schakelen, ontstaat een PV-installatie die voldoende elektriciteit kan leveren en bestand is tegen alle weersomstandigheden. Bij netgekoppelde PV-panelen zet een omvormer de gelijkspanning van de PV-panelen om in wisselstroom. Die wisselstroom of elektriciteit gaat rechtstreeks naar de toestellen in huis. Als uw PV-panelen op een bepaald ogenblik meer stroom produceren dan u nodig hebt, stroomt elektriciteit naar het elektriciteitsnet. De elektriciteitsmeter zal op dat moment teruggaaien. 's Nachts en op donkere dagen, of als u meer stroom nodig hebt dan uw PV-panelen kunnen leveren, gebruik u stroom van het net.

Wat brengt het op?

In Vlaanderen produceert een PV-installatie van 1 kWp gemiddeld ongeveer 900 kWh groene elektriciteit per jaar. Een PV-installatie van 1 kWp neemt, onder meer afhankelijk van het type, zo'n 7 tot 10 m² goed georiënteerd en schaduwvrij dak in.

Het gemiddelde elektriciteitsverbruik van een gezin in Vlaanderen bedraagt 3500 à 4000 kWh per jaar. Om die elektriciteit te produceren met fotovoltaïsche zonnepanelen is dus een installatie met een oppervlakte van 30 tot 45 m² nodig.

Wie zonnepanelen plaatst, doet een interessante investering. Dat verandert niet met de nieuwe nettarieven, noch met het aankomende prosumentarief. Het prosumentarief is bestemd voor particulieren die groene stroom produceren met een netgekoppeld PV-systeem (≤ 10 kW) en gebruik maken van een terugdraaiende meter. Het tarief wordt vanaf 1 juli 2015 aangerekend via de factuur van de elektriciteitsleverancier, in functie van het vermogen van de installatie.

Halfjaarlijks berekent het Vlaams Energieagentschap in opdracht van de Vlaamse Regering hoeveel steun er nodig is om een gemiddelde particuliere PV-installatie over een periode van 15 jaar een rendement van ten minste 5 % toe te kennen.

Bijkomende kosten (o.a. net- en prosumentarieven) worden meegenomen in de berekening van de steun, zodat ook in de toekomst het minimale rendement van 5 % verzekerd blijft.

De meest recente informatie over de steun en de regelgeving, vindt u op www.energiesparen.be.

Wat kost een fotovoltaïsch systeem?

De investeringskosten voor netgekoppelde PV-systemen zijn de afgelopen tien jaar met 75 % gedaald en bedragen nu, zonder BTW, ongeveer 1520 euro per kWpiek. De kostprijs vertoont internationaal een gestaag dalende trend met 5 à 10 % per jaar en hangt samen met de ontwikkeling van de markt, de technologische evolutie en de grootte van de bestelling bij de producent.

Steun voor zonnepanelen

Momenteel geven een 20-tal gemeenten in Vlaanderen nog een extra subsidie.

Meer info: www.energiesparen.be (rubriek: groene energie)

Op zoek naar een goede installateur voor hernieuwbare energie? Kies er een met een certificaat van bekwaamheid!

Wie wil investeren in zonnepanelen, een zonneboiler, warmtepomp of pelletketel vertrouwt beter niet blind op de goedkoopste offerte. Het juist berekenen en plaatsen van zo'n installatie is weggelegd voor ervaren, bekwame vaklui.

Om erop toe te zien dat installateurs goed opgeleid worden en de installaties volgens de regels van de kunst geplaatst worden, hebben de drie gewesten samen een certificatiesysteem voor installateurs uitgewerkt.

Het certificaat is (nog) niet verplicht. Installateurs met een certificaat vinden het zelf belangrijk om hun klanten een installatie aan te bieden die tegelijk goed berekend is en geplaatst is volgens de regels van de kunst.

Op de website www.energiesparen.be/installateur vindt u meer informatie en het overzicht van de gecertificeerde installateurs voor elk van de categorieën.

Vakbekwaamheid binnen het installatiebedrijf

Een stap verder dan de certificering van personen is de certificering van bedrijven. In België bestaat er het bedrijfslabel van QUEST en Construction Quality. Installatiebedrijven die over dit bedrijfslabel beschikken, hebben installateurs met een certificaat van bekwaamheid in dienst, ondergaan steekproefgewijs installatie-audits en beschikken over een gecontroleerd klachtenbehandelingssysteem.

Installatiebedrijven met het label van QUEST en Construction Quality worden jaarlijks gecontroleerd door een onafhankelijke en onpartijdige organisatie. Ze moeten hun vakbekwaamheid bewijzen en kunnen hun label verliezen als ze niet langer aan de strenge vereisten voldoen.

QUEST en Construction Quality hebben ondertussen de eerste installateurs van zonnepanelen, zonneboilers en warmtepompen gelabeld.

De lijst met de gelabelde installatiebedrijven vindt u terug op www.okbyquest.be, naast tips om een installateur te kiezen en andere nuttige informatie.

2 Premies in nieuwbouwwoningen

2.1 Nieuwbouw met laag E-peil

nieuwbouw*	premie	
woning (bouwaanvraag 1 januari 2012 tot 31 december 2013)	E50-E41	1400 euro voor E50 + 40 euro extra per E-peilpuntverbetering
	E40 of lager	1800 euro voor E40 + 50 euro extra per E-peilpuntverbetering
woning (bouwaanvraag 1 januari 2014 tot 31 december 2014)	E40 of lager	1800 euro voor E40 + 50 euro extra per E-peilpuntverbetering
woning (bouwaanvraag 1 januari 2015 tot 31 december 2015)	E30 of lager	1800 euro voor E30 + 50 euro extra per E-peilpuntverbetering
appartement (bouwaanvraag 1 januari 2012 tot 31 december 2013)	E50-E41	600 euro voor E50 + 20 euro extra per E-peilpuntverbetering
	E40 of lager	800 euro voor E40 + 30 euro extra per E-peilpuntverbetering
appartement (bouwaanvraag 1 januari 2014 tot 31 december 2014)	E40 of lager	800 euro voor E40 + 30 euro extra per E-peilpuntverbetering
appartement (bouwaanvraag 1 januari 2015 tot 31 december 2015)	E30 of lager	800 euro voor E30 + 30 euro extra per E-peilpuntverbetering

(*) raadpleeg uw netbeheerder voor bouwaanvragen van voor 1 januari 2012

Sinds 2006 is de energieprestatie-eisen van kracht. Alle woningen waarvoor een aanvraag om te bouwen of te verbouwen wordt ingediend, moeten een bepaald niveau van thermische isolatie en energieprestatie behalen. In een nieuwbouwwoning is bovendien een minimale en gecontroleerde ventilatie nodig. Nieuwbouwwoningen moeten een bepaalde energieprestatie halen. Die prestatie wordt uitgedrukt in een E-peil.

Voor bouwaanvragen in 2014 en 2015 mag het wettelijke E-peil maximaal E60 bedragen. Heel wat woningen realiseren al een veel beter E-peil. De volgende jaren zal de E-peileis verder verstrengen (E50 vanaf bouwaanvragen in 2016). Alle netbeheerders geven premies voor het halen van een E-peil lager dan of gelijk aan E50 (aanvraag bouwvergunning vanaf 1 januari 2012 tot 31 december 2013) en E40 (aanvraag bouwvergunning van 1 januari tot 31 december 2014). Voor bouwaanvragen in 2015 krijgt u een E-peilpremie vanaf E30 of lager. De premie varieert per E-peilpunt. Met andere woorden hoe lager het E-peil, hoe hoger de premie. De E-peilpremie moet aangevraagd worden binnen de 12 maanden na de datum van uitgifte van het energieprestatiecertificaat. Als de nieuwe woning of wooneenheid het gevolg is van een volledige afbraak en heropbouw van een of meerdere bestaande woningen of wooneenheden, worden de E-peilpremies, verdubbeld.

2.2 Korting onroerende voorheffing voor verlaagd E-peil

Bouwaanvragen tot eind 2012

Behaalt uw nieuwbouwwoning het E-peil 60, dan krijgt u vanaf 2009 gedurende 10 jaar een korting van 20 % op uw jaarlijkse onroerende voorheffing. Behaalt uw woning het E-peil 40, dan loopt de korting op tot 40 %. De vermindering wordt verleend voor een termijn van 10 jaar, die aanvangt in het jaar dat volgt op het jaar waarin het E-peil werd toegekend aan het gebouw. Woningen die niet onder de EPB-regelgeving vallen (aanvraag bouwvergunning voor 1 januari 2006) kunnen niet genieten van deze maatregel.

Bouwaanvragen vanaf 2013

Voor bouwaanvragen vanaf 2013 wijzigden de voorwaarden om in aanmerking te komen voor de korting op de onroerende voorheffing. De korting loopt op tot 50 % op de onroerende voorheffing bij een E-peil van max. E50 (en max. E40 voor bouwaanvragen vanaf 2014) en dit gedurende 5 jaar. De korting bedraagt 100 % op de onroerende voorheffing bij een E-peil van max. E30 en dit gedurende 5 jaar.

2.3 Zonneboiler of warmtepomp

De netbeheerders (Eandis of Infrac) geven een premie voor de plaatsing van een zonneboiler of een warmtepomp in bestaande woningen en nieuwbouwwoningen met bouwaanvraag uiterlijk op 31/12/2013.

Voor de voorwaarden en de premiehoogte verwijzen we naar 1.7 (bladzijde 15) en 1.8 (bladzijde 18).

3 Energielening

Wat is een energielening?

Met een energielening kunt u werken financieren waardoor u energie zal besparen in uw woning. U kunt maximum 10.000 euro lenen. Dit bedrag moet terugbetaald worden over een periode van 5 jaar. De intrest bedraagt 0 % of 2 %.

U kunt een energielening aanvragen bij een Lokale Entiteit in uw gemeente. U kunt dus enkel een lening aanvragen als er in uw gemeente zo'n Lokale Entiteit is. Er zijn Lokale Entiteiten in de meeste maar niet in alle Vlaamse gemeenten. Of er een Lokale Entiteit actief is in uw gemeente, vindt u op de kaart op bladzijde 24 en 25.

In principe bedraagt de intrest 2 %. Voor bepaalde (kwetsbare) doelgroepen, is de lening renteloos. Dit wil zeggen dat de intrest 0 % bedraagt. Het gaat om volgende doelgroepen:

- personen die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming van het ziekenfonds (klevertje eindigt op 1);
- personen met een jaarlijks bruto gezinsinkomen lager dan 16.965,47 euro, verhoogd met 3140,77 euro per gezinslid dat niet de aanvrager is (inkomensgrenzen op 1 september 2013);
- personen die in schuldbemiddeling zitten en die hun verwarmingsfactuur niet kunnen betalen;
- personen die het OCMW begeleidt omdat ze de facturen voor gas en elektriciteit niet kunnen betalen;
- eigenaars die hun woning verhuren via een SVK (sociaal verhuurkantoor) aan mensen uit deze doelgroep.

Welke werken kunt u betalen met uw energielening?

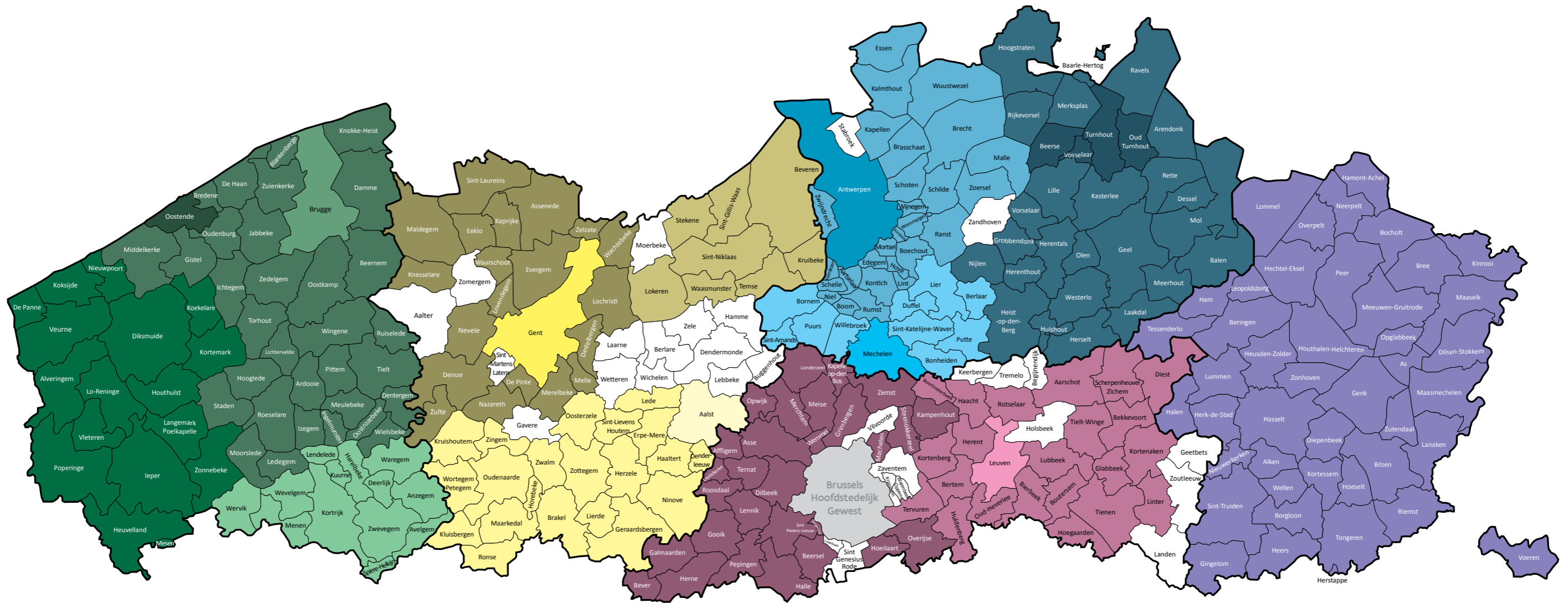
U kunt een energielening krijgen voor volgende werken:

- dak, vloer en muur isoleren;
- hoogrendementsglas plaatsen of ramen vervangen;
- een oude verwarmingsketel vervangen door een condensatieketel of een warmtepomp;
- een zonneboiler plaatsen;
- fotovoltaïsche zonnepanelen plaatsen;
- een geothermische warmtepomp plaatsen;
- thermostatische kranen plaatsen;
- een kamerthermostaat met programmeermogelijkheden plaatsen;
- een verwarmingsketel onderhouden;
- een energie-audit laten uitvoeren.

Let op: elke Lokale Entiteit heeft andere regels. Sommige Lokale Entiteiten geven bijvoorbeeld geen lening om fotovoltaïsche zonnepanelen te plaatsen. Vraag aan de Lokale Entiteit voor welke werken ze een lening geeft.

Voor wie?

Lees verder op bladzijde 26.

OCMW Kortrijk, Team Energie	056 24 49 01	Beheer Energie Aalst	0800 93 030
energie@ocmwkortrijk.be		dorien.gordts@aalst.be	
De schakelaar	050 32 64 43	SOLVA	053 64 65 21
info@deschakelaar.be		evelyne.goossens@so-lva.be	
WVI	050 36 71 71	vzw REGent	09 218 75 90
vlaamseenergielening@wvi.be		info@vzwREGent.be	
AG EOS	059 33 91 30	Interwaas	03 780 52 08
eos@oostende.be		wannes.devleeschauwer@interwaas.be	
FRGE-Westhoek	057 33 33 00	Veneco	09 218 99 12
info@frge-westhoek.be		vea@veneco.be	

Pendule cvba-so	016 65 91 52	Energiepunt Mechelen	015 29 78 92
info@pendule-leuven.be		energiepunt@mechelen.be	
IGO Leuven DIV	016 31 18 66	Energiebesparingsfonds Antwerpen	03 217 08 45
tania.langsberg@igo-leuven.be		energiebesparingsfonds@stad.antwerpen.be	
3WPlus Energie	02 466 51 00	IOK	014 58 09 91
info@3wplus.be		info@iok.be	
IGEMO	015 29 47 57	Samenwerkingsverband Stadsregio Turnhout	014 88 92 55
energielening@igemo.be		info@stadsregioturnhout.be	
IGEAN dienstverlening	03 350 08 11	cvba SO Duwolim	
energielening@igean.be		duwolim@onesto.vlaanderen	011 42 24 10

Voor wie?

Iedereen kan een energielening krijgen voor een woning die hij / zij verhuurt of bewoont. Er moet wel een Lokale Entiteit zijn voor uw gemeente. Er is niet voor elke gemeente een Lokale Entiteit. Kijk dus eerst na of er in uw gemeente zo'n Lokale Entiteit actief is.

Elke Lokale Entiteit heeft andere regels. Sommige Lokale Entiteiten geven geen lening als uw inkomen te hoog is. Vraag meer informatie aan de Lokale Entiteit in uw gemeente.

Sommige personen kunnen gratis hulp krijgen bij de werken:

- personen die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming van het ziekenfonds (klevertje eindigt op 1);
- personen met een jaarlijks bruto gezinsinkomen lager dan 16.965,47 euro, verhoogd met 3140,77 euro per gezinslid dat niet de aanvrager is (inkomensgrenzen op 1 september 2013);
- personen die in schuldbemiddeling zitten en die hun verwarmingsfactuur niet kunnen betalen;
- personen die het OCMW begeleidt omdat ze de facturen voor gas en elektriciteit niet kunnen betalen.

Ze krijgen gratis hulp om:

- te bepalen welke werken moeten worden uitgevoerd;
- prijsoffertes aan te vragen;
- een aannemer te kiezen;
- de werken op te volgen;
- premies en subsidies aan te vragen.

De hoger opgesomde doelgroepen hebben samen met de eigenaars die woningen verhuren aan deze doelgroepen via een SVK, ook recht op de 0 % lening.

Andere leningen?

Naast de energielening zijn er nog andere kanalen om een sociale lening af te sluiten om uw woning te bouwen, te kopen of te verbouwen. Een sociale lening kunt u aanvragen bij:

- De Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW): www.vlaamsewoonlening.be
- Het Vlaams Woningfonds (VWF): www.vlaamswoningfonds.be
- Erkende kredietmaatschappijen (EKM): www.sociaal-woonkrediet.be

4 Andere premies en voordelen

4.1 Acties voor beschermde klanten

Naast de acties die voor iedere huishoudelijke afnemer gelden, leveren de netbeheerders extra inspanningen voor beschermde klanten. De beschermde klanten zijn de personen die recht hebben op de sociale maximumprijzen voor elektriciteit en aardgas.

Zo geven alle netbeheerders een 50 % hogere tegemoetkoming voor de premies in bestaande woningen (behalve de condensatieketel voor beschermde afnemers) en 20 % voor de E-peilpremie. Daarenboven hebben alle beschermde klanten jaarlijks recht op één kortingbon van 150 euro die ze kunnen gebruiken voor de aankoop van een energiezuinige koelkast of wasmachine.

Daarnaast kunnen beschermde klanten een premie krijgen van 800 euro bij de plaatsing van een individuele condensatieketel op aardgas of stookolie ter vervanging van een verouderde verwarmingsinstallatie in een bestaande woning (zie ook pagina 15).

Voor meer informatie over de inspanningen van uw netbeheerder voor beschermde klanten kunt u contact opnemen met de REG-adviseur van uw netbeheerder.

4.2 Energiescan

De netbeheerders voeren energiescans uit bij bepaalde groepen kwetsbare huishoudens. De netbeheerder moet daarvoor samenwerken met de gemeenten (maar de gemeenten zijn niet verplicht om mee te werken).

Bij een energiescan zoekt een adviseur in de woning naar mogelijkheden om energie te besparen. De bewoners krijgen energiebesparende tips die meteen toe te passen zijn. Waar nuttig, plaatst de energiescanner gratis energiebesparende materialen (zoals een spaardouchekop, spaarlampen, radiatorfolie, buisisolatie) ter waarde van 20 euro. De bewoner ontvangt een verslag met energietips en verdere besparingsmogelijkheden. Na deze basisscan, kan nog een opvolgscan aangevraagd worden. Deze scan is een opvolging van de basisscan en stelt eventuele bijkomende aanpassingen voor. Dat kunnen kleine energiebesparende maatregelen zijn, maar ook begeleiding bij grotere energiebesparende maatregelen, zoals het plaatsen van hoogrendementsbeglazing, dakisolatie of een energiezuinige verwarmingsinstallatie, is mogelijk.

Voor meer informatie kunt u terecht op:

Voor het werkingsgebied van Infrac: www.energiescans.be of bel 078 35 30 20

Voor het werkingsgebied van Eandis: www.gratisenergiescan.be of bel 078 35 35 34

4.3 Premies van uw gemeente- of provinciebestuur

Informeel steeds bij uw gemeente- of provinciebestuur naar eventuele energiepremies.

Op www.energiesparen.be/subsidies vindt u een recent overzicht van alle energiepremies die in een bepaalde gemeente gegeven worden, als de gemeente aan het Vlaams Energieagentschap heeft gemeld welke premies ze uitreikt.

Meer informatie: contacteer uw gemeente- of provinciebestuur.

Bijlage 1 : alfabetische lijst van de gemeenten en hun netbeheerder

Onder Eandis vallen Gaselwest, Imea, Imewo, Intergem, Interмосane, Iveka, Iverlek en Sibelgas. Onder Infrax vallen Infrax West, Inter-Energa, IVEG en PBE.

A-B	
Aartselaar	EANDIS
Aalst	EANDIS
Aalter	EANDIS
Aarschot	EANDIS
Affligem	EANDIS
Alken	INFRAX
Alveringem	EANDIS
Antwerpen (Antwerpen, Berchem, Berendrecht, Borgerhout, Deurne, Ekeren, Lillo, Merksem, Wilrijk, Zandvliet)	EANDIS
Antwerpen (Hoboken, Kiel)	INFRAX
Anzegem	EANDIS
Ardoois	EANDIS
Arendonk	EANDIS
As	INFRAX
Asse	EANDIS
Assenede	EANDIS
Avelgem	EANDIS
Baarle-Hertog	EANDIS
Balen	EANDIS
Beernem	EANDIS
Beerse	EANDIS
Beersel	EANDIS
Begijnendijk	INFRAX
Bekkevoort	INFRAX
Beringen	INFRAX
Berlaar	EANDIS
Berlare	EANDIS
Bertem	EANDIS
Bever	EANDIS
Beveren	EANDIS
Bierbeek	EANDIS
Bilzen	INFRAX
Blankenberge	EANDIS
Bocholt	INFRAX
Boechout	INFRAX
Bonheiden	EANDIS
Boom	EANDIS
Boortmeerbeek	EANDIS
Borgloon	INFRAX
Bornem	EANDIS
Borsbeek	EANDIS
Boutersem	EANDIS
Brakel	EANDIS
Brasschaat	EANDIS
Brecht	EANDIS
Bredene	EANDIS
Bree	INFRAX
Brugge	EANDIS
Buggenhout	EANDIS

D-H	
Damme	EANDIS
De Haan	EANDIS
De Panne	EANDIS
De Pinte	EANDIS
Deerlijk	EANDIS
Deinze	EANDIS
Denderleeuw	EANDIS
Dendermonde	EANDIS
Dentergem	EANDIS
Dessel	EANDIS
Destelbergen	EANDIS
Diepenbeek	INFRAX
Diest	INFRAX
Diksmuide	INFRAX
Dilbeek	EANDIS
Dilsen-Stokkem	INFRAX
Drogenbos	EANDIS
Duffel	EANDIS
Edegem	EANDIS
Eeklo	EANDIS
Erpe-Mere	EANDIS
Essen	INFRAX
Evergem	EANDIS
Galmaarden	INFRAX
Gavere	EANDIS
Geel	EANDIS
Geetbets	INFRAX
Genk	INFRAX
Gent	EANDIS
Geraardsbergen	EANDIS
Gingelom	INFRAX
Gistel	INFRAX
Glabbeek	INFRAX
Gooik	INFRAX
Grimbergen	EANDIS
Grobbendonk	EANDIS
Haacht	EANDIS
Haaltert	EANDIS
Halen	INFRAX
Halle	EANDIS
Ham	INFRAX
Hamme	EANDIS
Hamont-Achel	INFRAX
Harelbeke	INFRAX
Hasselt	INFRAX
Hechtel-Eksel	INFRAX
Heers	INFRAX
Heist-op-den-berg	EANDIS
Hemiksem	INFRAX
Herent	EANDIS
Herentals	EANDIS
Herenthout	EANDIS
Herk-de-Stad	INFRAX
Herne	INFRAX

H-L	
Herselt	EANDIS
Herstappe	INFRAX
Herzele	EANDIS
Heusden-Zolder	INFRAX
Heuveland	EANDIS
Hoegaarden	EANDIS
Hoeilaart	EANDIS
Hoeselt	INFRAX
Holsbeek	INFRAX
Hooglede	INFRAX
Hoogstraten	EANDIS
Horebeke	EANDIS
Houthalen-Helchteren	INFRAX
Houthulst	EANDIS
Hove	EANDIS
Huldenberg	EANDIS
Hulshout	EANDIS
Ichtemgem	EANDIS
Ieper	EANDIS
Ingelmunster	EANDIS
Izegem	INFRAX
Jabbeke	INFRAX
Kalmthout	EANDIS
Kampenhout	INFRAX
Kapellen (met uitzondering van de wijk Hoogboom)	INFRAX
Kapellen (wijk Hoogboom)	EANDIS
Kapelle-op-den-Bos	EANDIS
Kaprijke	EANDIS
Kasterlee	EANDIS
Keerbergen	EANDIS
Kinrooi	INFRAX
Kluisbergen	EANDIS
Knesselare	EANDIS
Knokke-Heist	EANDIS
Koekelare	INFRAX
Koksijde	EANDIS
Kontich	EANDIS
Kortemark	INFRAX
Kortenaken	INFRAX
Kortenbergh	EANDIS
Kortesseem	INFRAX
Kortrijk	EANDIS
Kraainem	EANDIS
Kruibeke	EANDIS
Kruishoutem	EANDIS
Kuurne	EANDIS
Laakdal	INFRAX
Laarne	EANDIS
Laanaken	INFRAX
Landen	INFRAX

L-N	
Langemark-Poelkapelle	EANDIS
Lebbeke	EANDIS
Lede	EANDIS
Ledegem	INFRAX
Lendelede	INFRAX
Lennik	EANDIS
Leopoldsburg	INFRAX
Leuven	EANDIS
Lichterfelde	EANDIS
Liedekerke	EANDIS
Lier	EANDIS
Lierde	EANDIS
Lille	EANDIS
Linkebeek	EANDIS
Lint	EANDIS
Linter	INFRAX
Lochristi	EANDIS
Lokeren	EANDIS
Lommel	INFRAX
Londerzeel	EANDIS
Lo-Reninge	EANDIS
Lovendegem	EANDIS
Lubbeek	INFRAX
Lummen	INFRAX
Maarkedal	EANDIS
Maaseik	INFRAX
Maasmechelen	INFRAX
Machelen	EANDIS
Maldegem	EANDIS
Malle	EANDIS
Mechelen	EANDIS
Meerhout	EANDIS
Meeuwen-Gruitrode	INFRAX
Meise	EANDIS
Melle	EANDIS
Menen	EANDIS
Merchtem	EANDIS
Merelbeke	EANDIS
Mersplas	INFRAX
Mesen	EANDIS
Meulebeke	EANDIS
Middelkerke	INFRAX
Moerbeke	EANDIS
Mol	EANDIS
Moorslede	EANDIS
Mortsel	EANDIS
Nazareth	EANDIS
Neerpelt	INFRAX
Nevele	EANDIS
Niel	INFRAX
Nieuwerkerken	INFRAX
Nieuwpoort	EANDIS

N-S	
Nijlen	INFRAX
Ninove	EANDIS
Olen	EANDIS
Oostende	EANDIS
Oosterzele	EANDIS
Oostkamp	EANDIS
Oostrozebeke	EANDIS
Opglabbeek	INFRAX
Opwijk	EANDIS
Oud-Heverlee	INFRAX
Oudenaarde	EANDIS
Oudenburg	INFRAX
Oud-Turnhout	EANDIS
Overijse	EANDIS
Overpelt	INFRAX
Peer	INFRAX
Pepingen	INFRAX
Pittem	EANDIS
Poperinge	EANDIS
Putte	EANDIS
Puurs	EANDIS
Ranst	EANDIS
Ravels	EANDIS
Retie	EANDIS
Riemst	INFRAX
Rijkvorsel	EANDIS
Roeselare	EANDIS
Ronse	EANDIS
Roosdaal	EANDIS
Rotselaar	EANDIS
Ruiselede	EANDIS
Rumst	EANDIS
Schelle	EANDIS
Scherpenheuvel-Zichem	EANDIS
Schilde	EANDIS
Schoten	EANDIS
Sint-Amands	EANDIS
Sint-Genesius-Rode	EANDIS
Sint-Gillis-Waas	EANDIS
Sint-Katelijne-Waver	EANDIS
Sint-Laureins	EANDIS
Sint-Lievens-Houtem	EANDIS
Sint-Martens-Latem	EANDIS
Sint-Niklaas	EANDIS
Sint-Pieters-Leeuw	EANDIS
Sint-Truiden	INFRAX
Spiere-Helkijn	EANDIS
Stabroek	EANDIS
Staden	EANDIS
Steenokkerzeel	INFRAX
Stekene	EANDIS

T-Z	
Temse	EANDIS
Ternat	EANDIS
Tervuren	EANDIS
Tessenderlo	INFRAX
Tielt	EANDIS
Tielt-Winge	INFRAX
Tienen	EANDIS
Tongeren	INFRAX
Torhout	INFRAX
Tremelo (Baal)	INFRAX
Tremelo (met uitzondering van Baal)	EANDIS
Turnhout	EANDIS
Veurne	EANDIS
Vilvoorde	EANDIS
Vleteren	EANDIS
Voeren	EANDIS
Vorselaar	INFRAX
Vosselaar	INFRAX
Waarschoot	EANDIS
Waasmunster	EANDIS
Wachtebeke	EANDIS
Waregem	EANDIS
Wellen	INFRAX
Wemmel	EANDIS
Wervik	EANDIS
Westerlo	EANDIS
Wetteren	EANDIS
Wevelgem	INFRAX
Wezembeek-Oppem	EANDIS
Wichelen	EANDIS
Wielsbeke	EANDIS
Wijnegem	EANDIS
Willebroek	EANDIS
Wingene	EANDIS
Wommelgem	EANDIS
Wortegem-Petegem	EANDIS
Wuustwezel	EANDIS
Zandhoven	EANDIS
Zaventem	EANDIS
Zedelgem	EANDIS
Zeel	EANDIS
Zelzate	INFRAX
Zemst	EANDIS
Zingem	EANDIS
Zoersel	EANDIS
Zomergem	EANDIS
Zonhoven	INFRAX
Zonnebeke	EANDIS
Zottegem	EANDIS
Zoutleeuw	INFRAX

Z	
Zuienkerke	EANDIS
Zulte	EANDIS
Zutendaal	INFRAX
Zwalm	EANDIS
Zwevegem	EANDIS
Zwijndrecht	EANDIS

(Bron : VREG)

Bijlage 2: aanvraagprocedure voor de premies van de netbeheerder

STAP 1 Ga na wie uw netbeheerder is.

In de lijst achteraan in deze brochure (blz. 28 en 29) kunt u nagaan wie in uw gemeente de elektriciteitsdistributienetbeheerder is: Eandis of Infrax.

STAP 2 Ga na waarvoor uw netbeheerder in 2015 premies toekent.

Op pagina 5 van deze brochure krijgt u een overzicht van de premies voor bestaande woningen, woongebouwen en wooneenheden. Deze moeten al aangesloten zijn op het distributienet voor 01/01/2006. Indien de aansluiting dateert van na 01/01/2006 en de aanvraag van de stedenbouwkundige vergunning is van voor 01/01/2006, zijn de isolatiepremie eveneens geldig mits hiervan een bewijs wordt meegeleverd. Op pagina 22 vindt u de premies voor nieuwbouwwoningen.

STAP 3 Neem contact op met uw netbeheerder voor u de investering uitvoert.

De premie vraagt u rechtstreeks aan bij uw netbeheerder. Hij kan u bovendien de precieze informatie bezorgen over de hoogte van de premie en over de toekenningvoorwaarden. Uw netbeheerder kan u eveneens een aanvraagformulier bezorgen. Dat aanvraagformulier vindt u ook op de website van uw netbeheerder. De voorwaarden die vermeld staan op de aanvraagformulieren zijn bindend. Bekijk die voorwaarden grondig voor u met de werkzaamheden start. Voor heel wat investeringen moet u ook foto's meesturen als bewijsmateriaal. Deze brochure vermeldt niet alle voorwaarden in detail.

	telefoon	e-mail	website
Eandis*	078 35 35 34	reg@eandis.be	www.eandis.be
Infrax**	078 35 30 20	premies@infrax.be	www.infrax.be

(*) Onder Eandis vallen Gaselwest, Imea, Imewo, Intergem, Intermosane, Iveka, Iverlek en Sibelgas.

(**) Onder Infrax vallen Infrax West, Inter-Energa, Iveg en PBE.

STAP 4 Vraag uiterlijk 12 maanden na de factuurdatum uw premie aan bij uw netbeheerder (bij voorkeur online).

U kunt uiterlijk tot 12 maanden na de factuur uw premie aanvragen bij uw netbeheerder. Hebt u meerdere facturen per maatregel, voeg deze dan samen tot 1 aanvraag.

In geval van nieuwbouw heeft u vanaf de datum van de EPB-aangifte 12 maanden de tijd om uw E-peilpremie aan te vragen. Indien u de premie online aanvraagt, dan wordt deze sneller uitbetaald.

Wat met appartementen ?

Bij woongebouwen in gedwongen mede-eigendom komt de premie toe aan de vereniging van mede-eigenaars voor werkzaamheden aan de gemeenschappelijke delen en aan de individuele eigenaar, (ver)huurder of vruchtgebruiker, voor werkzaamheden aan de private delen.

In geval van investeringen in gemeenschappelijke delen dient de aanvraag te gebeuren door de vereniging van mede-eigenaars.

In geval van een gezamenlijke investering en factuur voor werkzaamheden aan private delen kan, mits schriftelijk akkoord van alle individuele investeerders, de vereniging van mede-eigenaars de premieaanvraag indienen.

Bijlage 3: nuttige adressen en websites

Vlaams Energieagentschap (VEA)

Koning Albert II-laan 20, bus 17, 1000 Brussel
www.energiesparen.be/info, www.energiesparen.be
of bel gratis 1700 (elke werkdag van 9 tot 19 u.).
(informatie en brochures over energiebesparing, hernieuwbare energie, premies, energieprestatiebegroting, energieprestatiecertificaat bij verkoop en verhuur, energielening)

Vlaamse overheid – Wonen-Vlaanderen

Koning Albert II-laan 19, bus 40, 1210 Brussel
wonenvlaanderen@rwo.vlaanderen.be, www.wonenvlaanderen.be
of bel gratis 1700 (elke werkdag van 9 tot 19 u.).
(Vlaamse Renovatiepremie voor woningen van minstens 25 jaar oud, verbeteringspremie)

Energielening

Contacteer uw Lokale Entiteit : zie bladzijde 24 en 25
www.energiesparen.be/energielening
(goedkope leningen voor energiebesparende investeringen)

VREG

Koning Albert II-laan 20, bus 19, 1000 Brussel
info@vreg.be, www.vreg.be
of bel gratis 1700 (elke werkdag van 9 tot 19 u.).
(groenestroomcertificaten voor fotovoltaïsche zonnepanelen, V-test)

Federale Overheidsdienst Financiën

Administratie van Ondernemings- en Inkomensfiscaliteit
Koning Albert II-laan 33, bus 25, 1030 Brussel
Telefoon : 0257 257 57
info.tax@minfin.fed.be, www.fiscus.fgov.be, www.fisconet.fgov.be
(informatie over fiscaliteit)

EANDIS

Telefoon : 078 35 35 34
reg@eandis.be, www.eandis.be
(netbeheerder, aanvraag premies)

INFRAX

Telefoon : 078 35 30 20
premies@infrax.be, www.infrax.be
(netbeheerder, aanvraag premies)

Organisatie voor Duurzame Energie (ODE)

Vlaanderen vzw
Koningsstraat 35, 1000 Brussel
Telefoon : 02 218 87 47
info@ode.be, www.ode.be
(informatie en brochures over zonneboiler, warmtepomp, fotovoltaïsche panelen)

COGEN Vlaanderen

Zwarte Zusterstraat 16, bus 9, 3000 Leuven
Telefoon : 016 58 59 97
info@cogenvlaanderen.be, www.cogenvlaanderen.be
(informatie over microwarmtekrachtkoppeling)

Informazout

Dauwstraat 12, 1070 Brussel
Telefoon : 078 152 150
info@informazout.be, www.informazout.be
(informatie over stookolieketels)

Koninklijke Vereniging van Belgische Gasvlieden (KVBG)

Telefoon : 02 383 02 49
[kvbg@kvbg.be](mailto:kvbgbg@kvbg.be), www.aardgas.be
(informatie over aardgasketels)

Verbond van de glasindustrie (VGI)

Louisalaan 89/1, 1050 Brussel
Telefoon: 02 542 61 20
info@vgi-fiv.be, www.vgi-fiv.be
(informatie over hoogrendementsbeglazing)

Isolatie Raad vzw (CIR)

Eekhoornlaan 17, 2970 's Gravenwezel
(informatie over isolatie)

Vlaams Instituut voor Bio-ecologisch Bouwen en Wonen (VIBE vzw)

Statiestraat 115, 2600 Berchem
Telefoon : 03 239 74 23
info@vibe.be, www.vibe.be
(informatie, vorming en publicaties over bio-ecologisch bouwen en wonen)

Centrum Duurzaam Bouwen

Marktplein 7, bus 1, 3550 Heusden-Zolder
Telefoon : 011 51 70 51
info@centrumduurzaam bouwen.be, www.centrumduurzaam bouwen.be
(informatie over duurzaam bouwen)

Passiefhuisplatform vzw

Gitschotellei 138, 2600 Berchem
info@passiefhuisplatform.be, www.passiefhuisplatform.be
(informatie, vorming en publicaties over het passiefhuisconcept)

Provinciale Steunpunten

Duurzaam Wonen en Bouwen
(informatie over premies, bouwadvies, duurzaam bouwen)

Antwerpen : Kamp C

Telefoon : 014 27 96 50
info@kampc.provant.be, www.kampc.be

Limburg : Steunpunt DuboLimburg

Telefoon : 011 39 75 75
info@dubolimburg.be, www.dubolimburg.be

Vlaams-Brabant : Steunpunt DuboVlaamsBrabant

Telefoon : 016 26 72 78
steunpuntdubo@vlaamsbrabant.be, www.dubovlaamsbrabant.be

Oost-Vlaanderen : Steunpunt Duurzaam Wonen en Bouwen Oost-Vlaanderen

Telefoon : 09 267 78 07
dubo@oost-vlaanderen.be, www.bouwwijs.be

West-Vlaanderen : Steunpunt Duurzaam Wonen en Bouwen West-Vlaanderen

Partner : Basbouwen
Telefoon : 058 77 90 13
adviesloket@west-vlaanderen.be,
www.west-vlaanderen.be/duurzaam bouwen

Stel uw vraag aan de overheid!

Bel gratis 1700

Stel uw vraag aan de overheid!

Bel gratis 1700

VLAAMS
ENERGIEAGENTSCHAP

www.energiesparen.be